



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.003.01.2021

Pan
Witold Bryk
P.P.U.H. „BRYK” Witold Bryk
Jasionka 954H
36-002 Jasionka

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/21/504 Realizacja wybranych projektów przez beneficjentów w programach sektorowych

Z treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych, stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa lub ze względu na prywatność osoby fizycznej (imię i nazwisko na str. 4) - na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U z 2020 r. poz. 2176, ze zm.) i art. 11 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1913 ze zm.) w interesie przedsiębiorcy lub podmiotu, których dotyczą zawarte w wystąpieniu pokontrolnym, poprzez ich zastąpienie w tekście wystąpienia oznaczeniem [...]

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	P.P.H.U. „BRYK” Witold Bryk, Jasionka 954H, 36-002 Jasionka ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Witold Bryk, wykonujący działalność gospodarczą pod firmą: P.P.H.U. „BRYK” Witold Bryk, Jasionka 954H, 36-002 Jasionka ² od 1 lipca 2000 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przez beneficjentów dofinansowanych projektów w programach sektorowych, w tym osiągnięcie założonych rezultatów oraz raportowanie przez beneficjenta stanu realizacji projektów w programach sektorowych
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2014 r. do 31 maja 2021 r. z uwzględnieniem faktów spoza tego okresu, mających istotne znaczenie dla kontrolowanej działalności
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Marek Sikora specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/57/2021 z 11 maja 2021 r. (akta kontroli: tom 1 str. 1-4)

¹ Dalej: BRYK lub Przedsiębiorstwo.

² Dalej: Przedsiębiorca.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że objęte kontrolą Projekty „Technologie wytwarzania narzędzi do obróbki skrawaniem wyrobów o złożonej geometrii z trudnoobrabialnych materiałów”⁵ oraz „Technologie kształtowania mikro i makrogeometrii narzędzi z materiałów super twardych w procesie implementacji zaawansowanych technik laserowych”⁶ zostały zrealizowane we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z postanowieniami zawartych umów oraz ich aneksami.

BRYK, składając wnioski o dofinansowanie Projektów, przedstawił posiadany potencjał kadrowy oraz infrastrukturalny zgodnie ze stanem faktycznym. Realizując Projekty prowadził wyodrębnioną ewidencję księgową, umożliwiającą identyfikację poszczególnych operacji. Kontrolowane wydatki, w tym na: wynagrodzenia, urządzenia, licencje, i usługi, zostały poniesione w związku z realizacją Projektów, zgodnie z zasadami określonymi w umowach zawartych z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju⁷ o dofinansowanie Projektów. Sporządzano wymagane umowami raporty z wykonanych zadań oraz ze stanu realizacji Projektów, które w zakresie badanym zawierały prawdziwe dane dotyczące efektów naukowych i materialnych. Zrealizowano zaplanowane zadania badawcze. W Projekcie ToolMach osiągnięto wszystkie kamienie milowe⁸ w zaplanowanych terminach, natomiast w Projekcie TechLaser – sześć (na dziewięć). Wniesiono wkład własny w wysokościach wynikających z umów oraz ich aneksów. Osiągnięte zostały zakładane wskaźniki, za wyjątkiem wskaźnika produktu – inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw w Projekcie TechLaser. Opracowane technologie zaprezentowano w ramach demonstratorów określonych w Programie INNOLOT⁹ oraz wnioskach o dofinansowanie. Dokonano również zgłoszeń patentowych. Wyniki Projektów były rozpowszechniane za pośrednictwem publikacji naukowych oraz podczas konferencji naukowych.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na przypadki nieterminowego realizowania obowiązków przez Przedsiębiorstwo przy realizacji obu Projektów. Stwierdza, że po terminach określonych w umowach:

- przekazano dwa raporty dokumentujące wykonanie prac badawczych (na 12 sporządzonych) w Projekcie ToolMach oraz dwa raporty (na 20 sporządzonych) w Projekcie TechLaser;
- osiągnięto trzy z dziewięciu kamieni milowych w Projekcie TechLaser;
- przekazano raporty stanu realizacji Projektów, tj. półroczne w 2014 r. i w 2016 r. w Projekcie ToolMach oraz roczne za 2017 r. i za 2019 r. w Projekcie TechLaser.

Nieterminowo regulowano niektóre zobowiązania z tytułu dostaw i usług w Projekcie TechLaser. Wartość tych zobowiązań stanowiła 42% badanych wydatków i 21% wszystkich kosztów kwalifikowalnych Przedsiębiorstwa. Zapłacone z tego tytułu odsetki w kwocie 0,3 tys. zł nie stanowiły kosztów kwalifikowalnych, a Projekt został zrealizowany w określonym w umowie terminie.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Projekt ToolMach.

⁶ Dalej: Projekt TechLaser.

⁷ Dalej: NCBR.

⁸ Kamień milowy to ważne zdarzenie w harmonogramie realizacji projektu, które podsumowuje określony zestaw zadań bądź daną fazę projektu.

⁹ Program sektorowy Innowacyjne Lotnictwo, którego głównym celem było zwiększenie konkurencyjności polskiej gospodarki w obszarze produktów wysokiej techniki dla sektora lotniczego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja wybranych projektów przez beneficjentów w programach sektorowych

Opis stanu faktycznego

1. Projekt ToolMach (INNOLOT//2/NCBR/2013)

1.1. Pozyskiwanie oraz ewidencjonowanie dofinansowania

W dniu 10 lipca 2013 r. BRYK, Politechnika Rzeszowska w Rzeszowie¹⁰, Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Rzeszów” SA w Rzeszowie¹¹ oraz Ultratech Sp. z o.o. w Sędziszowie Małopolskim¹² zawarli umowę konsorcjum w sprawie wspólnej realizacji Projektu ToolMach, wskazując BRYK jako lidera konsorcjum. Powyższą umową upoważniono BRYK m. in. do złożenia do NCBR wniosku o dofinansowanie, zawarcia umowy na wykonanie i finansowanie Projektu ToolMach, pośredniczenia w przekazywaniu Partnerom środków finansowych otrzymanych z NCBR oraz do rozliczania tych środków.

(akta kontroli: tom 1 str. 5-32)

Wniosek o dofinansowanie kwotą 2 575,2 tys. zł Projektu ToolMach¹³ w ramach I konkursu Programu INNOLOT, złożono 12 lipca 2013 r. Celem Projektu było opracowanie innowacyjnej technologii wytwarzania narzędzi do obróbki skrawaniem wyrobów o złożonej geometrii z trudnoobrabialnych stopów¹⁴. Zaplanowano zaprezentowanie technologii stworzonych w ww. Projekcie w ramach demonstratora¹⁵, poprzez opracowanie i wykonanie specjalistycznych narzędzi oraz wyrobów o złożonej geometrii dla przemysłu lotniczego.

Przedsiębiorstwo posiadało część dokumentacji dotyczącej ww. Projektu sporządzonej wyłącznie w języku angielskim, w tym opis projektu załączony do wniosku i do umowy o dofinansowanie, oraz raporty z jego realizacji. Z wyjaśnień [...], Koordynator Projektu ToolMach wynika, że BRYK w ramach konkursu INNOLOT złożył wniosek o dofinansowanie wraz z opisem projektu (część B-merytoryczna) sporządzone w języku angielskim, zgodnie ze Wzorem wniosku o dofinansowanie stanowiącym załącznik nr 5 Regulaminu konkursu Programu INNOLOT, a raporty z realizacji Projektu ToolMach sporządzano według wzorów zamieszczonych na stronie internetowej NCBR¹⁶.

Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła ponadto, że *w trakcie trwania naboru w konkursie NCBR zorganizowało spotkanie informacyjne dla potencjalnych wnioskodawców, a na stronie NCBR dostępne były dokumenty pomocne w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej. Ewentualne wątpliwości w kwestii formalnej przygotowania tej dokumentacji można było także rozstrzygnąć konsultując się z NCBR za pośrednictwem infolinii. Konieczność przygotowania wniosku o dofinansowanie, który zawierał treści techniczne i technologiczne w wersji anglojęzycznej była dla BRYK sporym utrudnieniem. W opracowaniu dokumentacji aplikacyjnej BRYK korzystał z pomocy zewnętrznej firmy consultingowej, a także*

¹⁰ Partner naukowy. Dalej: Politechnika Rzeszowska lub PRZ.

¹¹ Partner przemysłowy. Od 1 lipca 2015 r. zmieniła nazwę na Pratt&Whitney Rzeszów SA w Rzeszowie Dalej: PWR.

¹² Partner przemysłowy. Dalej: Ultratech lub U-Tech.

¹³ O planowanym koszcie 4 307,4 tys. zł.

¹⁴ Prowadzić to miało do obniżenia kosztów wytwarzania narzędzi, zapewniając równocześnie wymaganą jakość oraz skrócenie procesu projektowania i wytwarzania specjalnych narzędzi.

¹⁵ Demonstrator Dm-7 (narzędzia do obróbki ubytkowej oraz wyroby o złożonej geometrii z trudno obrabialnych stopów na osnowie niklu i tytanu) opisany w załączniku nr 1 „Zakres merytoryczny konkursu”, wynikającym z aneksu nr 1 do porozumienia w sprawie wspólnej realizacji programu badań naukowych i prac rozwojowych dla przemysłu lotniczego zawartego 19 stycznia 2012 r. pomiędzy NCBR a stowarzyszeniami Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina lotnicza” w Rzeszowie, Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Wielkopolski klaster Lotniczy” Kaliszu, Federacji Firm Lotniczych Bielsko w Bielsku-Białej.

¹⁶ <https://archiwum.ncbr.gov.pl/programy/programy-krajowe/programy-sektorowe/innolot/dokumenty/>

z pomocy zewnętrznych podmiotów w kwestii tłumaczeń dokumentacji na język angielski, ponosząc wysokie koszty.

Przedsiębiorstwo nie dysponowało udokumentowanymi analizami w zakresie możliwości realizacji Projektu, jego faktycznej innowacyjności na tle otoczenia oraz możliwości komercjalizacji. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że przed złożeniem wniosku o dofinansowanie Projektu członkowie konsorcjum dokonali powyższej analizy. Analiza oparta była na wizytach w siedzibach wykonawców, bezpośredniej prezentacji firmy i jednostki naukowej w zakresie zaplecza technicznego, kadry i doświadczenia oraz informacji z rynku dotyczących zapotrzebowania na innowacyjne rozwiązania technologiczne. Wnioskodawca nie posiada obecnie dokumentacji ze spotkań, ponieważ nie była ona wymagana. Powyższa analiza wykazała, że skład konsorcjum posiadał możliwość realizacji Projektu innowacyjnego z możliwością komercjalizacji, a dowodem na te działania była zawarta umowa konsorcjum na realizację Projektu oraz złożenie wniosku o dofinansowanie.

Z wniosku o dofinansowanie wynika, że dokonano oceny poziomu innowacyjności Projektu ToolMach na podstawie przeprowadzonych badań rozwiązań patentowych oraz dostępnych baz danych, roczników statycznych, publikacji, literatury i raportów¹⁷. Zauważając, że istnieje szereg opatentowanych rozwiązań obróbki skrawaniem narzędziami kształtującymi wyrób lotniczy, w tym łopatki, a większość patentów należy do czołowych producentów części silników lotniczych¹⁸ oraz producentów narzędzi skrawających¹⁹, wskazywano, że Projekt ToolMach dotyczył zagadnień charakteryzujących się nowością i innowacyjnością w skali globalnej. Modele, przygotowane w trakcie prac badawczych, miały stanowić koncepcję całkowicie innowacyjną, a planowany do opracowania w ramach Projektu ToolMach demonstrator został ujęty na liście demonstratorów programu INNOLOT²⁰.

We wniosku podano, że możliwości komercjalizacji wyników prac badawczych zostały określone na podstawie przewidywanego zapotrzebowania. Przeprowadzono dogłębną analizę rynku, z której wynikało, że istniało zapotrzebowanie na innowacyjne rozwiązania będące przedmiotem projektu. Konkurencja w branży lotniczej oraz postęp technologiczny w zakresie budownictwa konstrukcyjnego elementów lotniczych wymuszały doskonalenie technologii wytwarzania, w tym obróbki skrawaniem. Cena nowych narzędzi miała być konkurencyjna, a ponadto przeprowadzono rozmowy z potencjalnymi klientami, którzy wyrazili zainteresowanie innowacyjnym wykonaniem projektu²¹.

Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że od momentu zakończenia realizacji Projektu i rozpoczęcia wdrażania jego rezultatów BRYK współpracuje [...] oraz z szeregiem nowych odbiorców z branży lotniczej, a także pozostałych branż przetwórstwa metalowego. Zatem przed złożeniem wniosku o dofinansowanie Projektu ToolMach rynek został zbadany i proces komercjalizacji odpowiednio zaplanowany.

Dane Przedsiębiorstwa, zamieszczone we wniosku o dofinansowanie Projektu ToolMach, dotyczące potencjału naukowego, posiadanego zaplecza badawczego

¹⁷ Np. Secret 5-Axis Machining, K. Apro Industrial Press, Inc. New York ISBN 978-0-8311-3375; Analytical Method for Obtaining Cutter Workpiece Engagement in Five-Axis Milling. Part 3: Flat-End Cutter and Free-From Workpiece Surface O. Hendriko, E. Duc, G. Kiswanto Advances in Sustainable and Competitive Manufacturing System Lecture Notes in Mechanical Engineering 2013, pp 705-716; Proces Planning for 5-Axis Milling of Sculptured Surfaces Based on Cutter's Accessibility Analysis, L. Geng, Y. F. Zhang Machining of Complex Sculptured Surfaces 2012, pp. 191-227; From Cutting Engineering, T. D. Marusich, Third Wave Systems 2011, vol. 63, Issue 5; C. Menzel, S. Bedi, S. Mann Triple tangent flank milling of ruled surfaces. Comput-Aided Des, 2004, 36(3): 289-296.

¹⁸ [...].

¹⁹ [...].

²⁰ Demonstrator nr 7 (Dm-7) narzędzia do obróbki skrawaniem oraz wyroby o złożonej geometrii z trudno obrabialnych stopów na osnowie niklu i tytanu.

²¹ [...].

oraz zakładanego niepieniężnego wkładu własnego, były zgodne ze stanem faktycznym, a dane dotyczące pozostałych członków konsorcjum zostały podane przez konsorcjantów. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że powyższe dane określone zostały podczas spotkań organizacyjnych, które odbywały się w siedzibach członków konsorcjum, co pozwalało na potwierdzenie posiadanego przez partnerów odpowiedniego potencjału. Ponadto wszyscy partnerzy byli członkami Klastra Kluczowego „Dolina Lotnicza”, co także potwierdzało posiadany potencjał naukowy.

(akta kontroli: tom 1 str. 33-152)

NCBR, po przeanalizowaniu wniosku o dofinansowanie oraz rezultatów pracy panelu ekspertów, rekomendowało obniżenie kosztów Projektu ToolMach do kwoty 3 580 tys. zł (o 727,4 tys. zł) i zmniejszenie dofinansowania do 2 140,3 tys. zł (o 434,9 tys. zł). W związku z tym, że Przedsiębiorstwo nie zgodziło się na proponowaną kwotę dofinansowania, jej wysokość została ustalona w drodze negocjacji z NCBR. Dyrektor NCBR decyzją z 18 listopada 2013 r. przyznał na realizację Projektu ToolMach środki finansowe w wysokości 2 420 tys. zł.

(akta kontroli: tom 1 str. 153-173)

Umowa o wykonanie i finansowanie Projektu ToolMach²² została zawarta pomiędzy NCBR a BRYK (liderem konsorcjum) 18 grudnia 2013 r. W ww. umowie ustalono m. in.: okres realizacji Projektu od 1 grudnia 2013 r. do 30 listopada 2017 r. (48 miesięcy)²³; wielkość kosztów kwalifikowanych realizacji Projektu 4 037,3 tys. zł; dofinansowanie 2 420 tys. zł (nie więcej niż 60% kosztów kwalifikowalnych); pakiety robocze (zadania) dotyczące planu badawczego Projektu, ich wykonawców, termin realizacji i ich całkowity koszt²⁴.

(akta kontroli: tom 1 str. 174-239)

Do umowy o dofinansowanie Projektu ToolMach zawarto cztery aneksy, odpowiednio w dniach 17 września 2014 r., 22 marca 2016 r., 14 grudnia 2017 r. i 15 lutego 2021 r.²⁵

(akta kontroli: tom 1 str. 240-295)

W okresie objętym kontrolą BRYK uczestniczył w 14 projektach finansowanych ze środków przeznaczonych na naukę lub z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, w tym na Projekt ToolMach. Przedsiębiorstwo nie realizowało takich samych zadań w ramach ww. projektów.

(akta kontroli: tom 1 str. 296-301)

1.2. Wydatkowanie środków na realizację projektu

Okres realizacji Projektu ToolMach rozpoczął się w grudniu 2013 r. Umowa o dofinansowanie Projektu zawierała jego kosztorys oraz Harmonogram płatności.

(akta kontroli: tom 1 str. 174-239, 251-271)

Z dniem 1 grudnia 2013 r. do zakładowego planu kont wprowadzono dodatkowe konta księgowe przeznaczone do ewidencjonowania operacji związanych z otrzymanym dofinansowaniem w ramach Projektu ToolMach²⁶. Zgodnie z § 11 ust.

²² Umowa nr INNOLOT/II/2/NCBR/2013. Dalej: umowa o dofinansowanie Projektu ToolMach.

²³ Aneks nr 2 wprowadzono podział realizacji Projektu na etap I od 1 grudnia 2013 r. do 31 grudnia 2015 r., etap II od 1 stycznia 2016 r. do jego zakończenia.

²⁴ Pakiety robocze dot. planu badawczego: 1) opracowanie nowych technologii projektowania i wytwarzania narzędzi dla przemysłu lotniczego (BRYK, PRz); 2) opracowanie nowoczesnej metodyki badań narzędzi skrawających w warunkach laboratoryjnych i zbliżonych do rzeczywistych (PWR, PRz, U-Tech); 3) opracowanie i wykonanie demonstratorów w postaci wyrobu o złożonej geometrii aplikacji lotniczej oraz pakietu niekomercyjnych narzędzi do wykonania demonstratora (BRYK, U-Tech).

²⁵ Aneks nr 3 zmieniono zapis dotyczący poprzedzenia oceny raportu końcowego spotkaniem przedstawicieli konsorcjantów z co najmniej dwoma ekspertami wskazanymi przez NCBR, w trakcie którego miały być zaprezentowane wyniki zrealizowanych prac, a aneksem nr 4 uchylono w całości ten zapis.

²⁶ Zarządzeniem nr 5 Dyrektora Zarządzającego BRYK z 29 listopada 2013 r. w sprawie zakładowego planu kont oraz zasad w zakresie rachunkowości.

17 powyższej umowy prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową w układzie rodzajowym kosztów, umożliwiającą identyfikację środków finansowych wydatkowanych na realizację ww. Projektu.

(akta kontroli: tom 1 nr 302-315)

Dofinansowanie przekazywane było przez NCBR na wyodrębniony rachunek bankowy w wysokości określonej w Harmonogramie płatności, z uwzględnieniem składanych przez Przedsiębiorstwo wniosków o płatność. Z ww. rachunku środki dla BRYK przekazywane były jako refundacja poniesionych przez Przedsiębiorstwo wydatków, a w przypadku pozostałych uczestników konsorcjum środki oznaczono jako zaliczki. Koordynator Projektu ToolMach poinformowała, że BRYK nie występował do NCBR o wyrażenie zgody na dokonywanie z wyodrębnionego rachunku płatności na wydatki niekwalifikowalne związane z realizacją Projektu.

(akta kontroli: tom 1 str. 316-325, 724)

Koszty kwalifikowane realizacji Projektu ToolMach wyniosły 4 037,3 tys. zł (100% przewidzianych w umowie o dofinansowanie ww. Projektu) i dotyczyły kosztów: wynagrodzeń (kategoria W) 1 903,2 tys. zł (47,1% kosztów ogółem); aparatury naukowo badawczej²⁷ (kategoria A) 328,9 tys. zł (8,2%); budynków i gruntów (kategoria G) 5,2 tys. zł (0,1%); usług badawczych²⁸ (kategoria E) 300 tys. zł (7,4%); innych operacyjnych (kategoria Op) 1 158,1 tys. zł (28,7%); ogólnych (kategoria O) 341,9 tys. zł (8,5%). Kwota dofinansowania wyniosła 2 420 tys. zł zgodnie z umową o dofinansowanie ToolMach.

(akta kontroli: tom 1 str. 547-601)

BRYK realizując Projekt ToolMach, poniósł koszty kwalifikowane w wysokości 1 819,9 tys. zł²⁹.

(akta kontroli: tom 1 str. 307-315)

Szczegółowej kontroli poddano wydatki w kwocie 415,4 tys. zł (35% kosztów BRYK (bez wynagrodzeń)), na zakup:

[...]

Ustalono, że badane wydatki zrealizowano zgodnie z zasadami określonymi w umowie o dofinansowanie Projektu ToolMach. W przypadku zamówień przekraczających wyrażoną w złotych polskich równowartość kwoty, o której mowa w art. 4 pkt 8 ustawy Prawo zamówień publicznych³⁰ ([...]) zakupu dokonano w trybie zapytania ofertowego. Pozostałe, wybrane do kontroli, wydatki dotyczyły oprogramowania do obsługi maszyny SAAKCE i szkolenia pracowników, które zakupiono u jej producenta. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *w celu minimalizacji kosztów zakupiono usługę szkolenia bezpośrednio w Niemczech u producenta maszyny, która służyła do prac badawczych.*

Ww. koszty mogły być finansowane w ramach Projektu, ujęto je w ewidencji księgowej Projektu i wykazano we wnioskach o płatność. Opis faktur zawiera elementy wymienione w § 6 ust. 18 umowy o dofinansowanie Projektu oraz pkt 4.4 przewodnika kwalifikowalności kosztów.

(akta kontroli: tom 1 str. 326-369, 443-461, 639)

Koszty wynagrodzeń BRYK dotyczące Projektu ToolMach wyniosły: 7 449,47 zł w 2013 r., 141 671,08 zł w 2014 r., 173 558,50 zł w 2015 r., 139 785,42 zł w 2016 r. i 171 991,60 zł w 2017 r. Wynagrodzenia, w różnych okresach, pobierało ogółem 20 pracowników BRYK, za realizację obowiązków: kierownika projektu - koordynatora,

²⁷ I innych urządzeń służących celom badawczym.

²⁸ I wiedzy technicznej oraz usług doradczych i równorzędnych.

²⁹ Z tego w kategorii: W – 634,5 tys. zł (34,9% poniesionych kosztów); A – 304,9 tys. zł (16,7%); G – 5,2 tys. zł (0,3%); E – 300 tys. zł (16,5%); OP – 440,4 tys. zł (24,2%); O – 134,8 tys. zł (7,4%).

³⁰ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.).

kierownika merytorycznego – eksperta merytorycznego, konstruktorów, programistów, technologów, operatorów maszyn.

Szczegółowej kontroli poddano wynagrodzenie wypłacone na podstawie list płac Projektu ToolMach za miesiąc wrzesień 2014 r., listopad 2015 r., grudzień 2016 r. oraz październik 2017 r. na łączną kwotę 67 545,14 zł (10,6% kosztów wynagrodzeń BRYK). Ustalono, że wykonywane czynności dokumentowano i rozliczano na podstawie miesięcznych kart czasu pracy, zawierających m. in. informacje o Projekcie, osobie wykonującej prace, liczbie przepracowanych godzin oraz opisie wykonanych prac. Wynagrodzenie naliczane było w oparciu o stawkę brutto wynikającą z umowy o pracę (w przeliczeniu na miesięczną stawkę godzinową) oraz liczbę godzin przepracowanych w ramach Projektu w miesiącu. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *pracownicy biorący udział w realizacji ww. Projektu nie byli zaangażowani w wymiarze pełnego etatu i pracowali nieregularnie na rzecz Projektu. Określenie kwalifikowalnej części wynagrodzenia dokonywano na podstawie stałej stawki brutto (z umowy o pracę) oraz karty czasu pracy.*

Wynagrodzenia wypłacono terminowo, ich koszty ujęto w ewidencji księgowej Projektu i wykazano we wnioskach o płatność. Opis list zawiera elementy wymienione w § 6 ust. 18 umowy o dofinansowanie Projektu oraz pkt 4.4 przewodnika kwalifikowalności kosztów.

(akta kontroli: tom 1 str. 370-379)

Projekt ToolMach podlegał audytowi zewnętrznemu, ocenie śródkresowej oraz kontroli merytorycznej.

Audyt zewnętrzny Projektu ToolMach³¹ został przeprowadzony zgodnie z art. 44³² ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju³³ oraz postanowieniami umowy o dofinansowanie Projektu ToolMach. Obejmował zgodność realizacji Projektu ToolMach z założeniami określonymi w umowie na jego dofinansowanie i obowiązującymi przepisami prawa oraz zapewnienie, że poniesione wydatki były kwalifikowalne³⁴. Audytor zewnętrzny potwierdził, że audytowany Projekt został zrealizowany we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z umową, wydatki poniesiono faktycznie oraz prawidłowo udokumentowano koszty kwalifikowane, związane z realizacją Projektu³⁵.

(akta kontroli: tom 1 str. 380-403)

W dniu 11 lutego 2016 r. w siedzibie BRYK została przeprowadzona przez NCBR ocena śródkresowa Projektu. Rekomendacje związane z ww. oceną zostały przekazane BRYK drogą mailową. Zalecono rozpowszechnianie udziału w Projekcie za pomocą odpowiednich ogłoszeń na stronach internetowych, odnosząc się do celu

³¹ Przeprowadzony przez podmiot wybrany przez BRYK.

³² W wersji obowiązującej na dzień zawarcia umowy.

³³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1861, ze zm. Dalej: ustawa o NCBR.

³⁴ Audytem objęto w szczególności sprawdzenie: 1) osiągnięcia celu projektu oraz zgodności jego realizacji z umową; 2) poprawność księgowania wydatków poniesionych w ramach realizowanego projektu, ich zasadność, sposobu udokumentowania i wyodrębnienia ewidencji księgowej; 3) płatności wydatków związanych z projektem; 4) wiarygodności i terminowości sprawozdań z realizacji projektu; 5) terminowości rozliczania otrzymanych środków finansowych na realizację projektu; 6) sposobu monitorowania realizacji celów projektu; 7) sposobu przechowywania i zabezpieczania dokumentacji dotyczącej projektu; 8) przestrzegania przepisów o zamówieniach publicznych, finansach publicznych i rachunkowości; 9) przestrzegania dyscypliny finansów publicznych; 10) funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w odniesieniu do realizacji projektu; 11) realizacji wniosków i zaleceń wcześniejszych kontroli i audytów. Ponadto przedmiotem audytu było przedstawienie rekomendacji mających na celu wdrożenie działań korygujących i zapobiegawczych, w celu wyeliminowania ryzyk i nieprawidłowości zidentyfikowanych w trakcie oceny realizacji projektów.

³⁵ Ze sprawozdania z audytu wynika, że środki finansowe otrzymane w ramach Projektu ToolMach wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem i z zachowaniem zasad wynikających z uregulowań prawnych; sposób monitorowania celów w Projekcie był adekwatny do założonych celów; procedury i dobre praktyki stosowane przez członków Konsorcjum zawierały zapisy pozwalające na sprawowanie nadzoru merytorycznego oraz finansowego nad wykonaniem Projektu i wytwarzaną dokumentacją; dokumentacja raportowa zawiera wiarygodne dane, odpowiednie do stanu faktycznego zawartego w dokumentacji źródłowej; przeprowadzone testy zgodności, polegające na ocenie, czy rzeczywisty przebieg zdarzeń był zgodny z obowiązującymi procedurami, potwierdziły, że mechanizmy kontrolne były skuteczne; nie stwierdzono nieprawidłowości czy odstępstw od stanu pożądanego, mających wpływ na realizację Projektu.

i zakresu Projektu, a także swojego zaangażowania w osiągnięcie celów Projektu. Ponadto wskazano, aby zwrócić większą uwagę na skuteczną promocję Projektu. Realizując ww. rekomendacje BRYK umieścił na swojej stronie internetowej informację o Projekcie ToolMach oraz w swojej siedzibie tablicę informacyjną dotyczącą realizacji Projektu.

(akta kontroli: tom 1 str. 404-412)

Ekspert³⁶ przeprowadzający kontrolę merytoryczną Projektu ToolMach³⁷ nie stwierdził nieprawidłowości lub uchybień, które wymagałyby dodatkowych uzupełnień ze strony wykonawcy³⁸, w związku z tym NCBR nie sformułował uwag, wniosków czy zaleceń.

(akta kontroli: tom 1 str. 413-419)

Ponadto, na podstawie udzielonego przez NCBR upoważnienia, firma zewnętrzna przeprowadzała weryfikację wydatków w siedzibie beneficjentów oraz konsorcjantów. W ramach powyższych audytów weryfikowano dokumenty potwierdzające poniesione wydatki kwalifikowane, wykazane we wnioskach o płatność od nr 1 do nr 5, nie stwierdzając ostatecznie nieprawidłowości.

(akta kontroli: tom 1 str.420-435)

BRYK dokonywał rozliczeń z innymi konsorcjantami zgodnie z umową konsorcjum oraz umową o dofinansowanie Projektu ToolMach. Wyплаты nie były wstrzymywane.

(akta kontroli: tom 1 str. 5-31, 174-200, 436-439)

W realizację Projektu ToolMach konsorcjanci wnieśli zadeklarowany wkład własny w kwocie 1 617,3 tys. zł³⁹, z tego:

- BRYK w kwocie 624,5 tys. zł, z tego 555 tys. zł⁴⁰ w ramach realizowanych części zadań nr 1 i nr 3 oraz przekazując PRz, współrealizując zadanie nr 1, środki, z których pokryty został wkład własny PRz w kwocie netto 69,5 tys. zł;

- PWR w kwocie 946,4 tys. zł, z tego 691,6 tys. zł⁴¹ w ramach realizowanej części zadania nr 2 oraz przekazując konsorcjantom współrealizującym zadanie środki, z których pokryty został ich wkład własny w kwocie netto 115,4 tys. zł (PRz) oraz 139,4 tys. zł (U-Tech);

- U-Tech w kwocie 46,3 tys. zł⁴² w ramach realizowanej części zadania nr 3.

(akta kontroli: tom 1 str. 314, 440-442, 562-575, 590-599)

BRYK zakupił aparaturę naukowo-badawczą niezbędną do realizacji Projektu ToolMach zgodną z zaplanowaną w umowie o dofinansowanie Projektu⁴³.

[...]. Ww. środki trwałe zostały prawidłowo ujęte w ewidencji księgowej BRYK.

W ramach Projektu nie planowano i w związku z tym nie wytworzono aparatury naukowo-badawczej.

(akta kontroli: tom 1 str. 247-250, 333-338, 443-461)

³⁶ Wskazany przez NCBR.

³⁷ Zakres kontroli obejmował: 1) ogólną ocenę merytoryczną wybranych części oraz całości realizowanego projektu; 2) sprawdzenie demonstratorów oraz wybranej aparatury zakupionej do celów realizacji projektu; 3) ocenę wiarygodności przedstawionych wyników badań; 4) stopień realizacji celów projektu (w niektórych przypadkach wyrażonego dodatkowo w postaci wskaźników produktu i rezultatu); 5) terminowości i poprawności realizacji zadań; 6) celowości i gospodarności poniesionych wydatków; 7) adekwatności przyjętych przez Wykonawcę sposobów monitorowania postępów projektu do stopnia trudności jego realizacji; 8) skuteczności działań zapobiegawczych i naprawczych podejmowanych przez Wykonawcę w przypadku wystąpienia problemów w realizacji projektu; 9) zgodności działań podjętych przez Wykonawcę w celu promocji projektu z założeniami; 10) stopień osiągnięcia merytorycznych parametrów wdrożenia wyników projektu.

³⁸ Niektóre uwagi Eksperta dotyczące drobnych uchybień, związanych z nazewnictwem, które nie miały wpływu na wartość merytoryczną projektu, wykonawcy zobowiązali się uwzględnić w dalszych opracowaniach i publikacjach.

³⁹ Koszt kwalifikowany Projektu ToolMach wyniósł 4 037,3 tys. zł przy dofinansowaniu 2 420 tys. zł. Osiągnięto w 100% wskaźnik produktu – inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorców, tj. wkładu własnego.

⁴⁰ Koszt kwalifikowany 1 819,9 tys. zł przy dofinansowaniu 1 264,9 tys. zł.

⁴¹ Koszt kwalifikowany 1 383,2 tys. zł przy dofinansowaniu 691,6 tys. zł.

⁴² Koszt kwalifikowany 92,6 tys. zł przy dofinansowaniu 46,3 tys. zł.

⁴³ Opis Projektu – Planowana aparatura do zakupu/wytworzenia.

1.3. Osiąganie założonych rezultatów

Skład zespołu badawczego oraz kadry zarządzającej Projektem był zgodny z zadeklarowanym we wniosku o dofinansowanie Projektu ToolMach. Na trzy miesiące przed zakończeniem Projektu nastąpiła w BRYK zmiana na stanowisku eksperta merytorycznego, ze względu na zakończenie współpracy. Eksperta R.O. zastąpił ekspert A.N., posiadający również tytuł magistra inżyniera. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że osoba zastępująca posiadała przede wszystkim doświadczenie i kompetencje w zarządzaniu projektami. Przedsiębiorstwo nie informowało na piśmie NCBR o ww. zmianie⁴⁴.

(akta kontroli: tom 1 str. 370, 373, 378, 462-464)

Plan badawczy Projektu ToolMach obejmował trzy pakiety prac (WP), w ramach których zakładano wykonać zadania badawcze dokumentowane dwunastoma raportami⁴⁵ oraz w dwóch przypadkach dodatkowo demonstratorami⁴⁶. Wszystkie przewidziane raporty, potwierdzające realizację zadań sporządzono i przekazano do NCBR, z tym że dwa po terminie ustalonym w umowie o dofinansowanie Projektu. Raport z zadania 1.1 przekazano 10 lutego 2015 r. (termin 30 listopada 2014 r.) oraz raport z zadanie 2.1. przekazano 2 lutego 2016 r. (termin 30 listopada 2015 r.). Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *Beneficjent złożył raporty w terminie późniejszym niż przewidywała umowa. W przypadku raportu dotyczącego zadania 1.1 opóźnienie wynikało z konieczności przedłożenia raportu w języku angielskim, a w przypadku zadania 2.2 opóźnienie spowodowane było problemami wynikającymi z oprogramowania – pracami programistycznymi – konsorcjanta Ultratech.*

(akta kontroli: tom 1 str. 174-195, 201-213, 465-466, 480)

Zakładane we wniosku o dofinansowanie Projektu ToolMach wskaźniki zostały osiągnięte, w tym dotyczące: liczby modeli narzędzi, liczby modeli łopatek, redukcji ilości narzędzi do procesu produkcji zamka łopatki, skrócenia czasu i obniżenia kosztów produkcji narzędzi, możliwości regeneracji narzędzi, wzrostu sprzedaży narzędzi w sektorze lotniczym.

(akta kontroli: tom 1 str. 467-476)

W BRYK nie ustalono pisemnej procedury monitorowania i weryfikowania osiąganych w Projekcie rezultatów oraz zakresu realizacji zadań badawczych. Z wyjaśnień Koordynator Projektu ToolMach wynika, że *Przedsiębiorstwo wdrożyło procedurę monitorowania i weryfikowania osiąganych w Projekcie rezultatów. Monitorowanie odbywało się na poziomie realizacji poszczególnych zadań wykonywanych przez wyznaczonych pracowników. Na system monitoringu składały się m. in. następujące elementy: nadzór Kierownika Projektu nad podzespołami, którym powierzono wykonanie określonych zadań badawczych (w ramach nadzoru dokonywano analizy zakresu badań wykonywanych w poszczególnych zadaniach badawczych oraz weryfikowano wyniki w aspekcie osiągnięcia założonych celów); analiza wniosków o płatność, które zawierały dane dotyczące zaawansowania realizacji poszczególnych zadań badawczych i ich zgodność z kosztorysem/harmonogramem wykonania projektu; systematyczne monitorowanie wydatków dokonywanych ze środków Projektu.*

(akta kontroli: tom 1 str. 477-478)

Poszczególne kamienie milowe osiągnięto w terminach wyznaczonych w umowie o dofinansowanie Projektu ToolMach. Koordynator Projektu wyjaśniła, że

⁴⁴ Dane nowego eksperta merytorycznego ujęto się na liście plac dot. kosztów wykazanych we wniosku o płatność przekazany do NCBR.

⁴⁵ W WP1 przewidziano sześć raportów, a w WP2 i WP3 po trzy raporty, które oznaczono numerami: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3.

⁴⁶ Zadania badawcze oznaczone 3.1 i 3.2.

Przedsiębiorstwo monitorowało osiągnięcie celów/kamieni milowych w zakresie merytorycznym i czasowym. W trakcie realizacji Projektu nie były sporządzane analizy lub rekomendacje dotyczące m. in. sposobu i zakresu jego realizacji.

Zdaniem Eksperta przeprowadzającego kontrolę merytoryczną Projektu ToolMach niektóre cele i zadania projektu można było osiągnąć innymi, prostszymi metodami, ale to oczywiście sprawa dyskusyjna i możliwa do jednoznacznego stwierdzenia dopiero po zrealizowaniu części projektu wg tych metod.

(akta kontroli: tom 1 str. 413-418, 477-481)

1.4. Raportowanie stanu realizacji projektu

BRYK sporządzał wymagane umową o dofinansowanie Projektu ToolMach półroczne raporty postępu, raporty roczne, raport z realizacji I etapu (do 31 grudnia 2015 r.), raport końcowy. Nie zachowano terminów przekazania do NCBR półrocznych raportów za 2014 r. i 2016 r. Zgodnie § 8 ust. 3 umowy o dofinansowanie Projektu ToolMach, półroczny raport postępu przedkłada się do 31 lipca każdego roku. W związku z ogłoszeniem wzoru takiego raportu 11 lipca 2014 r., NCBR wydłużyło termin złożenia raportu za półrocze 2014 r. do 15 sierpnia 2014 r. Raport za półrocze 2014 r. wysłano 19 sierpnia 2014 r. a za półrocze 2016 r. - 24 sierpnia 2016 r. Z wyjaśnień Koordynatora Projektu ToolMach wynika, że BRYK przedłożył w późniejszym terminie raport półroczny za 2014 r. w związku z późnym ogłoszeniem wzoru raportu (11 lipca 2014 r.), a za 2016 r. ze względu na pobyt w szpitalu osoby zatwierdzającej oraz odpowiedzialnej za przesłanie raportu, o czym NCBR został poinformowany.

NCBR, w związku z ogłoszeniem wzoru raportu końcowego 1 marca 2018 r., wydłużył termin przekazania raportu końcowego z 29 stycznia 2018 r.⁴⁷ do 30 kwietnia 2018 r. BRYK złożył raport końcowy w wydłużonym terminie.

NCBR po weryfikacji zgłosiło uwagi formalne do raportów: rocznego za 2014 r. i za 2016 r., z realizacji I etapu oraz końcowego. Przedsiębiorstwo skorygowało ww. raporty. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *Przedsiębiorstwo korygowało raporty zgodnie z zaleceniami i ponownie przesyłało do NCBR.*

BRYK nie informował NCBR o niemożności realizacji Projektu ToolMach.

NCBR pismem z 17 czerwca 2021 r. poinformowało BRYK, że raport końcowy z realizacji Projektu ToolMach został pozytywnie oceniony, a Projekt uznano za wykonany w całości.

(akta kontroli: tom 1 str. 479-513)

Zweryfikowano przekazywane do NCBR raporty roczne za 2014 i 2015 (z realizacji I etapu) oraz końcowy w zakresie efektów naukowych i materialnych Projektu ToolMach i stwierdzono, że raporty zawierały prawdziwe dane.

(akta kontroli: tom 1 str.466-469, 479-481, 515-546, 617-625, 645-680)

W trakcie kontroli merytorycznej Projektu ToolMach Ekspert, na podstawie przeglądu raportów okresowych, raportu końcowego oraz przedstawionej prezentacji, ustalił, że informacje przekazywane w tych raportach na temat stanu realizacji Projektu były zgodne ze stanem faktycznym, a Projekt badawczy został zrealizowany prawidłowo.

(akta kontroli: tom 1 str. 413-418)

Zgodnie z danymi przedstawionymi w raporcie końcowym, technologie opracowane w Projekcie ToolMach zostały zaprezentowane w ramach demonstratorów składających się z przygotowanych i wykonanych specjalistycznych narzędzi

⁴⁷ Zgodnie § 8 ust. 10 umowy o dofinansowanie Projektu ToolMach raport końcowy przedkłada się w terminie 60 dni od daty zakończenia realizacji Projektu. Projekt zakończono 30 listopada 2017 r., a raport końcowy przesłano 30 kwietnia 2018 r.

skrawających – frezów kształtowych oraz wyrobów o złożonej geometrii dla przemysłu lotniczego – łopatki turbiny (zamka i pióra). Demonstratory nie były wykorzystywane do celów komercyjnych, a beneficjenci nie uzyskali z tego tytułu korzyści.

(akta kontroli: tom 1 str. 620-625)

BRYK uzyskał prawo ochronne⁴⁸ na opracowany w ramach ww. Projektu wzór frezu kształtowego do obróbki ubytkowej zamka łopatki turbiny.

W następstwie realizacji Projektu ToolMach od 2019 r. BRYK rozpoczął realizację projektu inwestycyjnego „Wdrożenia produkcji narzędzi przeznaczonych do obróbki skrawaniem opartych na własnych wynikach prac B+R”.

(akta kontroli: tom 1 str. 297-301, 602-616, 626-627)

Wyniki Projektu ToolMach były rozpowszechniane za pośrednictwem dwóch publikacji naukowych⁴⁹ oraz podczas czterech konferencji odbywających się na terenie Polski i Europy. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *wyniki Projektu rozpowszechniane były również poprzez prezentacje demonstratorów narzędzi na trzech targach branżowych oraz prezentacje rozwiązań technologicznych podczas spotkań u klientów.*

(akta kontroli: tom 1 str. 470-476, 629-638, 644)

Koordynator Projektu ToolMach poinformowała także, że *BRYK oferując kompleksowe usługi projektowania, wytwarzania, doradztwa, regeneracji narzędzi nawiązał współpracę z szeregiem nowych odbiorców z branży lotniczej oraz z pozostałych branż przetwórstwa metalowego⁵⁰. Obecnie Przedsiębiorstwo posiada już 97 aktywnych klientów w grupie submarki – BRYK Advanced TechTools dla branży metalowej. Realizacja Projektu miała silny wpływ na biznes BRYK i na konkurencyjność na rynku narzędzi. Współpraca z sektorem metalowym miała swoje odzwierciedlenie w przychodach BRYK. [...]*⁵¹.

Przedsiębiorstwo różnicowało realizowane projekty prowadząc odrębną dokumentację i ewidencję księgową. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *Przedsiębiorstwo realizowało odrębne projekty z odrębnymi celami i efektami. Efektem były różne technologie, demonstratory. Projekty w żaden sposób nie pokrywały się merytorycznie ani finansowo.*

(akta kontroli: tom 1 str. 302-315, 512-513, 640-643, 681)

W zakresie finansowym członkowie konsorcjum składali do BRYK częściowe wnioski o płatność, do których załączali zestawienie poniesionych kosztów z oznaczeniem dowodów księgowych oraz kategorii kosztu. Na podstawie ww. wniosków oraz danych z prowadzonej ewidencji księgowej Projektu ToolMach Przedsiębiorstwo przedkładało NCBR wnioski o płatność. W zakresie merytorycznym członkowie konsorcjum przygotowywali raporty dotyczące poszczególnych zadań i przedkładali do lidera konsorcjum. Dane te były weryfikowane i uwzględniane w przekazywanych NCBR wnioskach i raportach. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *w siedzibach wykonawców odbywały się spotkania w celu weryfikowania i monitorowania postępu prac.*

(akta kontroli: tom 1 str. 512-513, 690-722)

⁴⁸ Świadectwo ochronne Urzędu Patentowego RP – Prawo ochronne nr 71555 z 13 listopada 2020 r. na wzór użytkowy „Frez kształtowy” od 20 lutego 2018 r.

⁴⁹ W. Habrat, „Effect of bond type and proces parameters on grinding force components in grinding of cemented carbide” w *Procedia Engineering*, 2016, tom 149 s. 122-129; W. Habrat, K. Krupa, N. Karkalos „Accelerated Method in Manufacturing Engineering and Materials. Lecture Notes in Mechanical Engineering”, S. Hloch, D. Klichova, G. Krolczyk, S. Chattopadhyaya, and L. Ruppenthalova, Eds. Cham: Springer, 2019, s. 205-212.

⁵⁰ [...].

⁵¹ [...].

Badaniem objęto trzy wnioski o płatność, tj. nr 6 za okres od 1 stycznia 2016 r. do 30 września 2016 r., nr 7 za okres od 1 października 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r., nr 8 za okres od 1 maja 2017 r. do 31 lipca 2017 r. Ustalono, że zamieszczone w ww. wnioskach informacje o poniesionych kosztach kwalifikowanych w okresach sprawozdawczych były zgodne z danymi w prowadzonej ewidencji księgowej (w przypadku BRYK) oraz z danymi wykazanymi przez pozostałych konsorcjantów w przekazanych BRYK wnioskach o płatność i dołączonymi do nich zestawieniami dowodów księgowych tych kosztów.

W ww. wnioskach wykazano prawidłowe koszty amortyzacji, które ujęto w ewidencji księgowej Projektu ToolMach. Ponadto w ramach szczegółowej kontroli wybranych wydatków, w tym na wynagrodzenia⁵² stwierdzono, że wydatki te zostały prawidłowo ujęte w odpowiednich wnioskach o płatność.

(akta kontroli: tom 1 str.335-338, 373, 682-723)

BRYK gromadził i archiwizował dokumentację dotyczącą realizacji Projektu potrzebną do przeprowadzenia ewaluacji, w tym także dostarczoną przez członków konsorcjum.

(akta kontroli: tom 1 str. 512-513)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przekazanie do NCBR dwóch raportów potwierdzających wykonanie zadań badawczych po terminie ustalonym w umowie o dofinansowanie Projektu ToolMach. Raport z realizacji zadania 1.1 przekazano 10 lutego 2015 r. a raport 2.1 przekazano 2 lutego 2016 r. w sytuacji, gdy w Opisie projektu stanowiącym załącznik do umowy o dofinansowanie Projektu określono termin ich przekazania odpowiednio do 30 listopada 2014 r. i 30 listopada 2015 r. Przedsiębiorstwo, na podstawie § 4 ust. 3 pkt 5 umowy o dofinansowanie Projektu ToolMach, zobowiązane było realizować Projekt zgodnie z Opisem projektu. Koordynator Projektu ToolMach wyjaśniła, że *Beneficjent złożył raporty w terminie późniejszym niż przewidywała umowa. W przypadku raportu dotyczącego zadania 1.1 opóźnienie wynikało z konieczności przedłożenia raportu w języku angielskim⁵³, a w przypadku zadania 2.2 opóźnienie spowodowane było problemami wynikającymi z oprogramowania – pracami programistycznymi – konsorcjanta Ultratech.*

(akta kontroli: tom 1 str. 174-195, 201-213, 465-466, 480)

2. Przekazanie do NCBR dwóch raportów półrocznych po terminach ustalonych w umowie o dofinansowanie Projektu. Raport za I półrocze 2014 r. przekazano 19 sierpnia 2014 r., a raport za I półrocze 2016 r. przekazano 24 sierpnia 2016 r. w sytuacji, gdy zgodnie § 8 ust. 3 umowy o dofinansowanie Projektu ToolMach półroczny raport postępu przedkłada się do 31 lipca każdego roku (w związku z ogłoszeniem wzoru tego raportu 11 lipca 2014 r. NCBR wydłużyło termin złożenia raportu za półrocze 2014 r. do 15 sierpnia 2014 r.). Z wyjaśnień Koordynatora Projektu ToolMach wynika, że BRYK przedłożył w późniejszym terminie raport półroczny za 2014 r. w związku z późnym ogłoszeniem wzoru raportu (11 lipca 2014 r.), a za rok 2016 – ze względu na pobyt w szpitalu osoby zatwierdzającej oraz odpowiedzialnej za przesłanie raportu, o czym NCBR został poinformowany.

(akta kontroli: tom 1 str. 174-195, 479-481, 499)

⁵² Opisanej w pkt 1.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

⁵³ W rocznym raporcie za 2014 r. z realizacji Projektu ToolMach wskazano, że w tym zakresie działania naprawcze polegały na zwiększeniu rezerwy czasowej na tłumaczenie.

2. Projekt TechLaser (POIR.01.02.00-00-0008/15-00)

2.1. Pozyskiwanie oraz ewidencjonowanie dofinansowania

W dniu 7 lipca 2015 r. BRYK (lider konsorcjum), Zakłady Metalowe ERKO R. Pętlak Sp. jawna Bracia Pętlak w Jonkowie⁵⁴ oraz Ultratech zawarli umowę konsorcjum w sprawie wspólnej realizacji Projektu TechLaser. Powyższą umową upoważniono BRYK m. in. do: złożenia do NCBR wniosku o dofinansowanie; zawarcia umowy o dofinansowanie Projektu; pośredniczenia w przekazywaniu członkom konsorcjum środków finansowych otrzymanych z NCBR oraz do rozliczania tych środków..

(akta kontroli: tom 2 str. 1-17)

Wniosek o dofinansowanie kwotą 5 934,2 tys. zł Projektu TechLaser⁵⁵ w ramach II konkursu Programu INNOLOT⁵⁶ złożono 17 lipca 2015 r. Celem Projektu było opracowanie innowacyjnej technologii zaawansowanej produkcji narzędzi z materiałów super twardych przy zastosowaniu technik laserowych do obróbki skrawaniem części silników lotniczych z superstopów oraz konstrukcji lotniczych z materiałów stopów lekkich⁵⁷. Zaplanowano zaprezentowanie technologii przygotowanych w ramach Projektu TechLaser na przykładzie demonstratora⁵⁸, poprzez przygotowanie i wdrożenie geometrycznie skomplikowanych narzędzi niemożliwych do wykonania metodami konwencjonalnymi⁵⁹.

Przedsiębiorstwo posiadało część dokumentacji dotyczącej ww. Projektu sporządzonej wyłącznie w języku angielskim, w tym opis projektu załączony do wniosku i do umowy o dofinansowanie oraz *raporty z jego realizacji*. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *BRYK w ramach konkursu INNOLOT-2 złożył wniosek o dofinansowanie w wersji elektronicznej udostępnionej do tego celu w systemie informatycznym. Opis projektu (część B-merytoryczna, anglojęzyczna) załączony do wniosku o dofinansowanie został sporządzony zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach PO Inteligentny Rozwój 2014-2020, Działanie 1.2 – Program sektorowy „INNOLOT”. Raporty z realizacji zadań sporządzane były na wzorach zamieszczonych na stronie NCBR zgodnie z § 12 umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser.*

Ponadto z wyjaśnień Koordynatora Projektu wynika, że w trakcie trwania naboru w konkursie, analogicznie jak w Projekcie ToolMach, NCBR udzielał pomocy w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie, nie mniej jednak obowiązek przygotowania wniosku w wersji anglojęzycznej był dla BRYK sporym utrudnieniem.

Przedsiębiorstwo nie dysponowało udokumentowanymi analizami w zakresie możliwości realizacji Projektu, jego faktycznej innowacyjności na tle otoczenia oraz możliwości komercjalizacji. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *istotne kwestie dotyczące Projektu w ww. zakresie poparte były przede wszystkim założeniami Programu INNOLOT Przed złożeniem wniosku o dofinansowanie Projektu członkowie konsorcjum dokonali także powyższej analizy. Analiza wykazała rosnące zapotrzebowanie na nowe materiały i nowe technologie poprawiające*

⁵⁴ Przekształcona od 2 października 2017 r. w ERKO Sp. z o. o. Spółka komandytowa w Jonkowie. Dalej: ERKO.

⁵⁵ O planowanym koszcie 7 839,4 tys. zł.

⁵⁶ Ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020, I oś priorytetowa: Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa, Działanie 1.2. Sektorowe programy B+R.

⁵⁷ Prowadzić to miało do opracowania i wykonania nowych rozwiązań konstrukcyjnych narzędzi, cechującymi się zwiększoną żywotnością, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniej jakości, ograniczonym zużyciu surowców oraz zautomatyzowaniu procesu produkcji.

⁵⁸ Demonstrator Dm-57 (narzędzia niemożliwe do wykonania konwencjonalnymi metodami, zweryfikowane i poddane próbom szybkościowej obróbki części lotniczych na reprezentatywnych elementach w warunkach rzeczywistych) opisany w załączniku nr 1 „Zakres merytoryczny konkursu”, wynikającym z aneksu nr 2 i 3 do porozumienia w sprawie wspólnej realizacji programu badań naukowych i prac rozwojowych dla przemysłu lotniczego zawartego 19 stycznia 2012 r

⁵⁹ Narzędzia przeznaczone miały być do obróbki wyrobów lotniczych z superstopów oraz elementów konstrukcji z materiałów lekkich przy udziale obróbki wysokowydajnej i szybkościowej.

jakość produktu. Doświadczenie w branży lotniczej członków konsorcjum oraz szczegółowa analiza rynku lotniczego wykazały, że branża lotnicza kładzie ogromny nacisk na: niższe koszty produkcji, wysoką jakość, trwałość oraz powtarzalność produktu końcowego. Projekt był odpowiedzią na potrzeby branży, a wniosek o dofinansowanie obejmował temat⁶⁰ zatwierdzony w Programie INNOLOT. Od momentu zakończenia realizacji Projektu i rozpoczęcia procesu wdrożenia rezultatów osiągnięte zostały pierwsze przychody ze sprzedaży zarówno po stronie BRYK jak i ERKO. Na podstawie wyników Projektu opracowane zostały dwa zgłoszenia patentowe⁶¹. Ponadto Koordynator Projektu TechLaser wskazała, że tak jak podano w publikacji „Wykańczanie narzędzi z polikrystalicznego diamentu przez kombinację laserową ablacją z mieleniem”⁶² zakres tematów dotyczących obróbki skrawaniem z wykorzystaniem technik laserowych jest innowacją na skalę światową.

W ww. wniosku podano, że możliwość komercjalizacji wyników prac badawczo-rozwojowych została poprzedzona wnikliwą analizą rynku, z której jednoznacznie wynikało, że istnieje duże zapotrzebowanie na nowe, innowacyjne rozwiązania w zakresie oprzyrządowania i części lotniczych, wykonanych z nieobrabialnych materiałów i surowców, poprzez zastosowanie różnych typów narzędzi z wysokiej jakości produktem końcowym, a także długą żywotnością narzędzia użytego w procesie.

Dane Przedsiębiorstwa zamieszczone we wniosku o dofinansowanie Projektu TechLaser dotyczące potencjału naukowego oraz posiadanego zaplecza badawczego były zgodne ze stanem faktycznym. Podobne dane, dotyczące pozostałych członków konsorcjum, zostały wykazane przez konsorcjantów. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *wskazany we wniosku o dofinansowanie potencjał naukowy, zaplecze badawcze, doświadczenie we współpracy z sektorem komercyjnym określony został podczas spotkań organizacyjnych z wykonawcami projektu. Spotkanie te odbywały się zarówno w siedzibie BRYK jak i w siedzibach wykonawców, co pozwalało na potwierdzenie posiadanego przez partnerów odpowiedniego potencjału. Plan realizacji Projektu oparto na opracowanej metodologii i doświadczeniu wszystkich wykonawców w wykonywaniu badań B+R. Wnioskodawca nie gromadził potwierdzeń odbytych spotkań i dokonanych weryfikacji.*

Dane wykazane przez BRYK w informacji o sytuacji finansowej były zgodne z danymi wynikającymi ze sprawozdań finansowych.

(akta kontroli: tom 2 str. 18-136, 885-888)

NCBR pismem z 1 grudnia 2015 r. poinformował o zakwalifikowaniu Projektu TechLaser do dofinansowania.

(akta kontroli: tom 2 str. 25-27)

Umowę o dofinansowanie Projektu TechLaser⁶³ zawarto pomiędzy NCBR a BRYK (liderem konsorcjum) 29 sierpnia 2016 r. W umowie ustalono m. in.: okres kwalifikowalności kosztów dla Projektu od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2019 r. (48 miesięcy); całkowity koszt realizacji Projektu 7 839,4 tys. zł; dofinansowanie 5 934,2 tys. (75,7% kosztów kwalifikowanych); pakiety robocze (zadania) dotyczące

⁶⁰ IN-B57 „Zaawansowane technologie kształtowania warstwy wierzchniej narzędzi z materiałów supertwardych technikami laserowymi (grupa B)”.

⁶¹ Zgłoszenia wynalazków: „Przyrząd mocujący tokarski” przez ERKO oraz „Sposób kształtowania makro i mikrogeometrii ostrzy narzędzi skrawających stosowanych w procesach obróbki skrawaniem metali” przez BRYK.

⁶² Z opisu wniosku o dofinansowanie Projektu TechLaser: publikacja Ch. Brecher, F. Klocke, F. Schindler, A. Janssen, B. Fischer, J-P. Herma wyniku dużego międzynarodowego projektu z udziałem liderów technologicznych: Element Six (producenta materiałów ultratwardych), EWAG (producenta maszyn do produkcji narzędzi obróbkowych).

⁶³ Nr POIR.01.02.00-00-0008/15, w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Dalej: umowa o dofinansowanie Projektu TechLaser.

planu badawczego Projektu, ich wykonawców, termin realizacji i ich całkowity koszt⁶⁴.

(akta kontroli: tom 2 str. 29-123, 137-159)

Do umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser wprowadzono sześć aneksów, pierwszy 11 października 2016 r., ostatni 29 czerwca 2020 r. Aneksami dokonano zmian: w poszczególnych kategoriach kosztów, wysokości dofinansowania w formie zaliczki, terminu zakończenia zadania prac badawczych, całkowitych kosztów kwalifikowalnych oraz dofinansowania. Po zmianach całkowita kwota kosztów kwalifikowanych wynosiła 7 406,8 tys. zł, a dofinansowanie maksymalnie 5 672,7 tys. zł (76,6% kosztów kwalifikowanych).

(akta kontroli: tom 2 str. 160-305)

W okresie objętym kontrolą BRYK uczestniczył w 14 projektach finansowanych ze środków przeznaczonych na naukę lub z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, w tym na Projekt TechLaser. Przedsiębiorstwo nie realizowało takich samych zadań w ramach ww. projektów.

(akta kontroli: tom 1 str. 297-301)

Z dniem 1 stycznia 2016 r. do zakładowego planu kont wprowadzono dodatkowe konta księgowe przeznaczone do ewidencjonowania operacji związanych z otrzymanym dofinansowaniem w ramach Projektu TechLaser⁶⁵. Prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową umożliwiającą identyfikację operacji dotyczących Projektu.

(akta kontroli: tom 2 str. 306-317, 342-349)

Dofinansowanie przekazywane było przez NCBR na dwa wyodrębnione rachunki bankowe, tj. dla zaliczki i dla refundacji. Z rachunku do obsługi płatności zaliczkowej przekazywano środki dla konsorcjantów oraz dla jednostek badawczych. Sprawdzone 10 wybranych operacji dotyczących BRYK i jednostek badawczych. Wypłaty z ww. rachunku dotyczyły płatności za wydatki kwalifikujące się do objęcia wsparciem w ramach Projektu, a dokumentacja źródłowa poświadczala opis tych operacji. Koordynator Projektu TechLaser poinformowała, że BRYK nie występował do NCBR o wyrażenie zgody na dokonywanie z wyodrębnionych rachunków płatności na wydatki niekwalifikowalne związane z realizacją Projektu.

(akta kontroli: tom 1 str. 724; tom 2 str. 318-336)

2.2. Wydatkowanie środków na realizację projektu

Okres kwalifikowalności kosztów Projektu TechLaser rozpoczął się 1 stycznia 2016 r. i zakończył się 31 grudnia 2019 r. Umowa o dofinansowanie Projektu oraz jej aneksy zawierały zaktualizowany budżet Projektu. Wnioski o zmiany w tym zakresie każdorazowo weryfikował i akceptował NCBR. Nie stwierdzono ujęcia w ewidencji księgowej kosztów poniesionych przed 2016 r.

(akta kontroli: tom 2 str. 29-123, 137-305)

Koszty kwalifikowane realizacji Projektu TechLaser wyniosły 7 222,5 tys. zł i dotyczyły: kosztów wynagrodzeń (kategoria W) 1 988,9 tys. zł (27,5% kosztów

⁶⁴ Pakiety robocze dotyczące planu badawczego Projektu: 1) opracowanie nowych technologii kształtowania wyrobów z materiałów super twardych technikami laserowymi dla przemysłu lotniczego (BRYK, ERGO, U-Tech); 2) badania wpływu technologii laserowego cięcia i kształtowania super twardych materiałów narzędziowych na ich krawędź i warstwę wierzchnią oraz dokładność wymiarowo kształtowa (BRYK); 3) badania nad procesem obróbki skrawaniem superstopów narzędziami ukształtowanymi z użyciem technologii laserowych (BRYK, ERGO); 4) badania nad procesem obróbki wysokowydajnej stopów aluminium oraz narzędzi specjalnych ukształtowanych z użyciem technologii laserowych (BRYK, U-Tech); 5) opracowanie technologii oraz wdrożenie badań (BRYK, ERGO, U-Tech).

⁶⁵ Zarządzeniem właściciela BRYK z 31 grudnia 2015 r. w sprawie zakładowego planu kont oraz zasad w zakresie rachunkowości. Dodatkowe zmiany zakładowego planu kont wprowadzono zarządzeniami właściciela BRYK z 29 grudnia 2017 r., 29 czerwca 2018 r. oraz 27 grudnia 2018 r. Koszty projektu ewidencjonowano na kontach zespołu 4 w latach 2016-2017 i kontach zespołu 5 w latach 2018-2019

ogółem); kosztów podwykonawstwa⁶⁶ (kategoria E) 1 366 tys. zł (18,9%); pozostałych kosztów bezpośrednich⁶⁷ (kategoria OP) 3 018,8 zł (41,8%); kosztów pośrednich (kategoria O) 848,7 tys. zł (11,8%).

BRYK, realizując Projekt TechLaser poniósł koszty kwalifikowane w wysokości 3 579,1 tys. zł⁶⁸.

(akta kontroli: tom 2 str. 337-362)

Szczegółowej kontroli poddano wydatki w kwocie 1 637,6 tys. zł (65% kosztów BRYK (bez wynagrodzeń)), przeznaczone na zakup składowych systemu laserowego w wysokości 591,4 tys. zł i II części składowych systemu laserowego 364,6 tys. zł (kategoria OP) oraz na zakup usług badawczych w Politechnice Krakowskiej w wysokości 450 tys. zł, w Instytucie Energetyki Oddział Ceramiki CEREL 200 tys. zł i w Politechnice Rzeszowskiej 31,5 tys. zł (kategoria E).

W przypadku zamówień na elementy systemu laserowego (zarówno I i II części) stosowano zasadę konkurencyjności, m. in. poprzez upublicznienie zapytania ofertowego, określenie warunków udziału w postępowaniu oraz kryteriów oceny ofert.

[...] ⁶⁹. [...] ⁷⁰.

(akta kontroli: tom 2 str. 363-428)

Wyboru instytucji naukowych, którym zlecono realizację części zadań badawczych Projektu TechLaser, dokonano w 2015 r.⁷¹. Przedsiębiorstwo skierowało zapytania ofertowe dotyczące trzech usług badawczych⁷², w każdym przypadku do trzech potencjalnych wykonawców oraz upubliczniło ww. zapytania na swojej stronie internetowej. Po wpłynięciu ofert, wybrano wykonawców, z którymi zawarto umowy na realizację usług badawczych, tj. z: Politechniką Krakowską w Krakowie⁷³ (netto 450 tys. zł), Instytutem Energetyki Oddziałem Ceramiki CEREL w Boguchwale⁷⁴ (netto 200 tys. zł) oraz PRz (netto 45 tys. zł). NCBR, po przeprowadzonej kontroli dokumentacji potwierdzającej poniesione wydatki kwalifikowane, wykazane we wniosku o płatność nr 3 i nr 6, wskazało, że wydatki BRYK na usługi badawcze na rzecz PK dotyczyły postępowań dotkniętych wadą kryteriów oceny ofert⁷⁵ i nałożyło w związku z tym korektę finansową w wysokości 10% zamówienia. Po przedstawieniu przez BRYK wyjaśnień i dodatkowych dokumentów, NCBR odstąpiło od nałożenia korekty finansowej wskazując, że w tej sprawie nie zaistniał obowiązek przeprowadzania postępowania zgodnie z zasadami konkurencyjności obowiązującymi przy udzielaniu zamówień w Projekcie.

Zlecenie usług badawczych PK oraz CEREL zwolnione było ze stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych na podstawie art. 4 pkt 3 lit. e tej ustawy, ponieważ w umowach z ww. podmiotami określono podział korzyści wynikających z tych

⁶⁶ Zlecenie stronie trzeciej części merytorycznej prac projektu.

⁶⁷ Odpisy amortyzacyjne, koszty odpłatnego korzystania z aparatury naukowo-badawczej

⁶⁸ Z tego w kategorii: W - 1 076 tys. zł (30,1% poniesionych kosztów); E - 681,5 tys. zł (19%); OP - 1 400,5 tys. zł (39,1%); O - 421 tys. zł (11,8%)

⁶⁹ [...]

⁷⁰ [...]

⁷¹ Przed rozpoczęciem Projektu TechLaser, na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie Projektu.

⁷² Przedmiotem zapytań było m. in.: 1) przeprowadzenie badań laserowego kształtowania materiałów supertwardych: PCD, CVD, CBn, PCBn, węgiel spiekany, ceramika, cermetale i innych; 2) wykonanie zadań badawczych występujących w Projekcie zadaniu głównym WP2 (zadania: 2.4 Opracowanie technologii kształtowania i wykonanie przykładowych wkładek z węglików spiekanych do mocowania płytek z materiałów supertwardych w technologii lutowania oraz 2.5 Opracowanie i wykonanie przykładowych płytek ceramicznych przeznaczonych do obróbki skrawaniem, w celu przeprowadzenia prób laserowego cięcia i kształtowania); 3) przeprowadzenie badań pilotażowych w warunkach laboratoryjnych: a) badanie wpływu prędkości skrawania, posuwu na chropowatość powierzchni wyrobu po obróbce frezowaniem, toczeniem; b) badanie wpływu prędkości skrawania, posuwu na stan warstwy wierzchniej wyrobu po obróbce frezowaniem, toczeniem.

⁷³ Dalej: PK.

⁷⁴ Dalej: CEREL.

⁷⁵ W zapytaniach ofertowych sformułowano kryteria oceny ofert odnoszące się do właściwości wykonawców oraz nie zawarto kodów CPV.

badan⁷⁶, pomiędzy BRYK a wykonawcami. Wartość badań zleconych Politechnice Rzeszowskiej nie przekraczała 50 tys. zł. W tej sytuacji, zgodnie z Przewodnikiem kwalifikowalności kosztów, do tych zamówień nie istniał obowiązek stosowania zasady konkurencyjności.

BRYK nie egzekwował od PRz oraz CEREL przedłożenia, wskazanych w ww. umowach, raportów końcowych z całości poszczególnych badań. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *w celu nie powielania tych samych treści zawartych w raportach częściowych BRYK przyjął, że dostarczenie przez wykonawcę wszystkich raportów częściowych stanowić będzie potwierdzenie dostarczenia raportu końcowego.*

Zrezygnowano z realizacji 4 etapu umowy zawartej z PRz na wykonanie prac badawczych⁷⁷ pomniejszając odpowiednio wynagrodzenie wykonawcy i zawierając stosowne porozumienie. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *zrezygnowano z realizacji części umowy ze względu na opóźnienie w budowie stanowiska badawczego przez zamawiającego, co spowodowało ograniczenie czasowe w zakresie długotrwałego procesu przygotowania i zgłoszenia publikacji naukowej przez PRz.*

Ustalono, że wystąpiły przypadki nieterminowego regulowania przez BRYK zobowiązań za wykonane zadania badawcze. Do PK przekazano netto 50 tys. zł 26 lipca 2017 r., podczas gdy termin płatności upłynął 10 lipca 2017 r. oraz netto 225 tys. zł 28 listopada 2017 r., gdy termin płatności upłynął 13 października 2017 r. Do CEREL przekazano netto 50 tys. zł 5 grudnia 2018 r. (termin zapłaty upłynął 18 października 2018 r.) oraz 50 tys. zł 19 marca 2019 r. (termin płatności upłynął 20 grudnia 2018 r.) Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *ww. opóźnienia spowodowane były przygotowaniem procesu przeprowadzki siedziby BRYK z Kraczkowej do Jasionki oraz związane z tym zaangażowanie kluczowego personelu, który przeoczył terminowość zapłaty.*

Powyższe koszty mogły być finansowane w ramach Projektu, zostały ujęte w ewidencji księgowej Projektu i wykazane we wnioskach o płatność. Opis faktur zawierał elementy wymienione w pkt 4.4.4 Przewodnika kwalifikowalności kosztów.

(akta kontroli: tom 2 str. 365-369, 429-580, 663-714)

Koszty wynagrodzeń BRYK dotyczące Projektu TechLaser wyniosły: 141,6 tys. zł w 2016 r., 370,9 tys. zł w 2017 r., 358,7 tys. zł w 2018 r., 205 tys. zł w 2019 r. Wynagrodzenia w różnych okresach pobierało ogółem 22 pracowników BRYK za realizację obowiązków: specjalisty ds. badań i rozwoju – eksperta merytorycznego, konstruktorów, programistów, technologów, operatorów maszyn, kontrolerów jakości.

Szczegółowej kontroli poddano wynagrodzenie wypłacone na podstawie list płac Projektu TechLaser za miesiąc grudzień 2016 r., październik 2017 r., luty 2018 r. oraz listopad 2018 r. na łączną kwotę 125,7 tys. zł (11,7% kosztów wynagrodzeń BRYK). Ustalono, że wykonywane czynności dokumentowano i rozliczano na podstawie miesięcznych kart czasu pracy zawierających m. in. informacje o Projekcie, osobie wykonującej prace, liczbie przepracowanych godzin oraz opisie wykonanych prac. Wynagrodzenie naliczane było w oparciu o stawkę brutto wynikającą z umowy o pracę (w przeliczeniu na miesięczną stawkę godzinową) oraz liczbę godzin przepracowanych w ramach Projektu w miesiącu. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *pracownicy biorący udział w realizacji ww. Projektu nie byli zaangażowani w wymiarze pełnego etatu i pracowali nieregularnie na rzecz*

⁷⁶ Podział korzyści z wypracowanych patentów, praw ochronnych na wzory użytkowe oraz praw rejestracji wzorów przemysłowych ustalono w proporcji 97% dla Beneficjenta i 3% dla Wykonawcy.

⁷⁷ Dotyczącego udziału w międzynarodowej konferencji (prezentacja wyników badań) oraz przygotowania publikacji z wynikami prac i złożenia w redakcji czasopisma z list filadelfijskiej.

Projekt. Określenie kwalifikowalnej części wynagrodzenia dokonywano na podstawie stałej stawki brutto (z umowy o pracę) oraz karty czasu pracy.

Wynagrodzenia wypłacono terminowo, ich koszty ujęto w ewidencji księgowej Projektu i wykazano we wnioskach o płatność. Opis list płac zawierał elementy wymienione w pkt 4.4.4 Przewodnika kwalifikowalności kosztów.

(akta kontroli: tom 2 str. 581-591)

Projekt TechLaser podlegał audytowi zewnętrznemu oraz kontroli finansowej i merytorycznej.

Audyt zewnętrzny Projektu⁷⁸ został przeprowadzony zgodnie z § 15 ust. 15 umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser⁷⁹. Audytor potwierdził, że: Projekt był realizowany we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z ww. umową, a wydatki poniesiono faktycznie i prawidłowo udokumentowano; uczestnicy konsorcjum ponieśli wydatki z uwzględnieniem gospodarnego, celowego i oszczędnego działania, z zachowaniem uzyskania możliwie najlepszych efektów z poniesionych nakładów⁸⁰.

(akta kontroli: tom 2 str. 592-612)

Spółka zewnętrzna na zlecenie NCBR przeprowadziła kontrolę realizacji umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser. Kontrola składała się z weryfikacji finansowej⁸¹ oraz merytorycznej⁸² (przez Eksperta). Nie stwierdzono uchybień lub nieprawidłowości. Ekspert rekomendował m. in. wydłużenie czasu realizacji Projektu utrzymując bieżący stan jego finansowania, ze względu na spiętrzenie pod koniec okresu realizacji projektu ważnych i istotnych poznawczo prac badawczych.

(akta kontroli: tom 2 str. 613-636)

Ponadto, na podstawie udzielonego przez NCBR upoważnienia, spółka zewnętrzna przeprowadzała w siedzibie beneficjenta kontrolę wydatków, w zakresie weryfikacji dokumentacji potwierdzającej poniesione wydatki kwalifikowane, wykazane we wnioskach o płatność⁸³, oraz udzielania zamówień publicznych zgodnie z zasadą konkurencyjności. W wyniku ww. kontroli NCBR wskazało wydatki Ultratech dotyczące postępowań, w których nie przestrzegano zasady konkurencyjności oraz wydatki BRYK i ERKO dotyczące postępowań konkurencyjnych dotkniętych wadą określenia kryteriów oceny ofert, wzywając do zwrotu kwoty 172,5 tys. zł. Po przeanalizowaniu odpowiedzi, złożonej przez BRYK, NCBR podtrzymało nałożoną korektę finansową dotyczącą niezastosowania zasady konkurencyjności, odstępując

⁷⁸ Zlecony przez BRYK.

⁷⁹ Audytem objęto w szczególności sprawdzenie: 1) osiągnięcia celu projektu oraz zgodności jego realizacji z umową; 2) poprawność księgowania wydatków poniesionych w ramach realizowanego projektu, ich zasadność, sposobu udokumentowania i wyodrębnienia ewidencji księgowej; 3) płatności wydatków związanych z projektem; 4) wiarygodności i terminowości sprawozdań z realizacji projektu; 5) terminowości rozliczania otrzymanych środków finansowych na realizację projektu; 6) sposobu monitorowania realizacji celów projektu; 7) sposobu przechowywania i zabezpieczania dokumentacji dotyczącej projektu; 8) przestrzegania przepisów o zamówieniach publicznych, finansach publicznych i rachunkowości; 9) przestrzegania dyscypliny finansów publicznych; 10) funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w odniesieniu do realizacji projektu; 11) realizacji wniosków i zaleceń wcześniejszych kontroli i audytów.

⁸⁰ Nie stwierdzono nieprawidłowości czy odstępstw od stanu pożądanego, mających wpływ na realizację Projektu. Audytor potwierdził wiarygodność danych, zarówno liczbowych, jak i opisowych, zawartych w dokumentach związanych z Projektem; realizację wydatków i uzyskania założonych efektów zgodnie z wymaganiami zawartymi we wniosku i umowie na wykonanie Projektu; poprawność sposobu udokumentowania i ewidencyjnego wyodrębnienia rzeczywistych operacji gospodarczych.

⁸¹ W zakresie: 1) przestrzegania zobowiązań Beneficjenta wynikających z zapisów umowy o dofinansowanie: przygotowanie dokumentacji Projektu, kwalifikalności wydatków, realizacji obowiązków związanych z monitorowaniem i sprawozdawczością, informatycznej oraz informacji i promocji; 2) przestrzegania przepisów ustawy prawo zamówień publicznych oraz zasad konkurencyjności przez beneficjentów; 3) zapewnienie systemu informatycznego i przechowywanie zapisów księgowych dla każdego projektu, a także gromadzenie danych na temat wdrażania, niezbędnych do zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny; 4) weryfikację czy beneficjent oraz inne podmioty uczestniczące w realizacji projektu, utrzymują odrębny system księgowy lub odpowiedni kod księgowy dla wszystkich transakcji związanych z projektem; 5) weryfikację faktycznego postępu rzeczowego poprzez dokonanie oględzin zakupionych towarów lub usług związanych z realizacją projektu, a także miejsca realizacji projektu; 6) sposób przechowywania i archiwizacji dokumentów.

⁸² W zakresie: 1) stopień realizacji zaplanowanych prac badawczych; 2) stopień osiągnięcia celów projektu; 3) terminowość i poprawność realizacji zadań; 4) celowości i gospodarności poniesionych wydatków; 5) skuteczność działań zapobiegawczych i naprawczych podejmowanych przez beneficjenta.

⁸³ Wnioski o płatność dotyczące refundacji oraz wniosek końcowy (nr 19).

od jej wymierzenia w pozostałym zakresie. NCBR stwierdziło wydatki niekwalifikowane w kwocie 185,9 tys. zł oraz pomniejszyło dofinansowanie o 139,4 tys. zł. Z wniosku o płatność nr 16 potrącono Ultratech kwotę 165 tys. zł, na którą składały się kwota główna 139,5 tys. zł oraz odsetki 25,5 tys. zł.

(akta kontroli: tom 2 str. 637-715)

Umowa o dofinansowanie Projektu TechLaser przewidywała, w połowie okresu realizacji Projektu, przeprowadzenie przez NCBR oceny śródkresowej, w której oceniana miała być przede wszystkim zasadność dalszego finansowania Projektu. NCBR, w odpowiedzi na pytanie BRYK zadane w trakcie niniejszej kontroli, poinformowało, że w związku z wdrażanymi uproszczeniami dotyczącymi procesu monitorowania realizacji projektu, tj. w szczególności z ograniczeniem do niezbędnego minimum liczby składanych raportów niezbędnych dla weryfikacji prawidłowej realizacji projektu, odstąpiono od przeprowadzenia oceny śródkresowej.

(akta kontroli: tom 2 str. 137-159, 659-662)

BRYK, zgodnie z umową konsorcjum w sprawie wspólnej realizacji Projektu TechLaser, pośredniczył w przekazywaniu konsorcjantom środków otrzymanych od NCBR. Przekazywanie środków następowało w terminach uzgodnionych z konsorcjantami.

(akta kontroli: tom 2 str. 1-17, 716-718)

Koszty kwalifikowane Projektu TechLaser wyniosły 7 222,5 tys. zł (przy planowanych we wniosku 7 839,4 tys. zł), rzeczywiste dofinansowanie 5 534,5 tys. zł (przy planowanym 5 934,2 tys. zł), a wkład własny wniesiony przez konsorcjantów 1 688 tys. zł⁸⁴ (przy planowanym 1 905,2 tys. zł). Wskaźnik produktu – inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (wniesionego wkładu własnego) zrealizowano na poziomie 88,6%. Zaplanowano wyższe niż faktycznie osiągnięto wydatki o ok. 7,9%. Z wyjaśnień Koordynatora Projektu wynika, że najistotniejszą kwestią realizacji niższych wydatków był *brak praktycznej możliwości ponoszenia kosztów wynagrodzenia osoby bezpośrednio zaangażowanej w realizację Projektu, pomimo możliwości wskazanej w przewodniku kwalifikowalności. Przewodnik umożliwił rozliczanie kosztów pracy właścicieli spółek oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Przewidywał konieczność uzyskania przed ich rozliczeniem od Urzędu Skarbowego interpretacji m. in. czy istnieje możliwość wykazania/zaewidencjonowania przedmiotowego wynagrodzenia jako kosztu (podatkowego) w ramach realizowanego przedsięwzięcia. Przedsiębiorca oraz właściciel ERKO otrzymali negatywne interpretacje w tym zakresie. W takim przypadku Wnioskodawca pośrednio został zmuszony do zmiany budżetu Projektu – zaplanowany budżet na wynagrodzenia ww. osób (pomimo zaangażowania ich czasu na merytoryczną realizację projektu) Wnioskodawca przesunął na inne zadania. W związku z tym, zdaniem Wnioskodawcy, opracowany przewodnik kwalifikowalności nie tylko wprowadził w błąd wnioskodawców na etapie opracowania wniosku, ale generował wiele dodatkowych trudności w zakresie prawidłowości naliczania kosztów Projektu.*

(akta kontroli: tom 2 str. 137-159, 337-340, 719-734)

BRYK zakupił elementy składowe systemu laserowego o wartości netto 961,7 tys. zł⁸⁵, przewidziane w umowie o dofinansowanie Projektu TechLaser⁸⁶, w celu budowy stanowiska badawczego. Powyższe elementy zamontowano (zamiennie)

⁸⁴ Z tego: BRYK w kwocie 725,9 tys. zł, ERKO 653,6 tys. zł i U-Tech 308,5 tys. zł

⁸⁵ Wartość kwalifikowalna 956,1 tys. zł.

⁸⁶ Aparatura, urządzenia, materiały, półwyroby służące do budowy stanowiska badawczego (zadanie 2 i 4) – załącznik do umowy „Budżet projektu”.

w urzędzeniu oznaczonym w ewidencji środków trwałych „Centrum laserowe”⁸⁷. Wykorzystywane były w ramach ww. urzędzenia od dnia ich zakupu (luty 2018 r. i lipiec 2018 r.) do końca realizacji Projektu TechLaser (do końca 2019 r.) na rzecz realizacji prac B+R Projektu. Z wyjaśnień Koordynatora Projektu wynika, że po zakończeniu realizacji Projektu powyższe urzędzenia wykorzystywano we własnej działalności gospodarczej Przedsiębiorstwa na rzecz wdrożenia prac B+R ww. Projektu.

Koszty nabytych elementów systemu laserowego zaksięgowano bezpośrednio w koszty działalności i nie ujęto ich w aktywach Przedsiębiorstwa.

[...] ⁸⁸.

[...] ⁸⁹.

W trakcie trwania niniejszej kontroli Przedsiębiorstwo przyjęło do ewidencji środków trwałych elementy składowe systemu laserowego, zakupione w ramach Projektu TechLaser. Koordynator Projektu wyjaśniła, że *w związku z kontrolą dokonaliśmy analizy i z dniem 30 czerwca 2021 r. przyjęliśmy na osobnej kartotece do ewidencji środków trwałych elementy systemu laserowego⁹⁰ jako zwiększenie wartości wcześniej zakupionego Centrum laserowego z 20 września 2018 r.*

(akta kontroli: tom 2 str. 363-428)

2.3. Osiągnięcie założonych rezultatów

W Ultratech zespół badawczy wskazany we wniosku o dofinansowanie prowadził prace B+R, natomiast u pozostałych konsorcjantów następowały zmiany:

- w BRYK od września 2017 r. nastąpiła zmiana na stanowisku eksperta merytorycznego. obowiązki R. O. przejął A. N. posiadający również tytuł magistra inżyniera. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *osoba zastępująca posiadała przede wszystkim doświadczenie i kompetencje w zarządzaniu projektami*. Od sierpnia 2019 r. nastąpiła kolejna zmiana, obowiązki eksperta merytorycznego przejęła A. S. posiadająca doświadczenie w prowadzeniu prac badawczych oraz posiadająca wiedzę z zakresu narzędziowego oraz procesów produkcyjnych;

- w ERKO przed rozpoczęciem realizacji projektu w zespole badawczym nastąpiły zmiany, A. P. zastąpił K. L.. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *osoba zastępująca miała podobne kompetencje i doświadczenie*.

Przedsiębiorstwo nie informowało na piśmie NCBR o ww. zmianie. Z wyjaśnień Koordynatora Projektu TechLaser wynika, że informacja o wprowadzonych zmianach przekazywana była podczas przeprowadzanych kontroli, a także za pośrednictwem rocznych raportów, w których wskazane były osoby sporządzające raport pod względem merytorycznym. Na etapie wniosku o dofinansowanie nie był wskazywany imiennie pozostały personel badawczy. Przydzielając prace poszczególnym członkom personelu badawczego brano były pod uwagę kompetencje i dostępność czasowa.

(akta kontroli: tom 2 str. 735-738)

Plan badawczy Projektu TechLaser obejmował pięć pakietów prac (WP), w ramach których zakładano wykonać zadania badawcze dokumentowane dwudziestoma

⁸⁷ Ujęte w Klasyfikacji Środków Trwałych: rodzaj 417 (grupa 4 Maszyny, urzędzenia i aparaty ogólnego zastosowania; podgrupa 41 Obrabiarki do metali; rodzaj 417 Pozostałe obrabiarki do metali, w tym obrabiarki kombinowane, jednostki obróbcze zespołowe, automatyczne linie obróbcze oraz obrabiarki specjalizowane. Rodzaj ten obejmuje także obrabiarki kombinowane, jednostki obróbcze, obrabiarki zespołowe, automatyczne linie obróbcze oraz obrabiarki specjalizowane).

⁸⁸ Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r., poz. 217 ze zm.). Dalej: ustawa o rachunkowości.

⁸⁹ Przez środki trwale rozumie się, z zastrzeżeniem art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy o rachunkowości, rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki.

⁹⁰ Na karcie inwentarzowej zamieszczono adnotację „Wartość zwiększenia nie podlega odpisom amortyzacyjnym, elementy budowy stanowiska laserowego zostały zaksięgowane w ciężar działalności badawczej”.

raportami⁹¹ oraz trzema modelami zaimplementowanych narzędzi i detali lotniczych⁹². Sporządzono wszystkie przewidziane raporty, potwierdzające realizację zadań, z tym, że dwa z nich przekazano po terminie ustalonym w umowie o dofinansowanie Projektu. Raport z zadania 1.6 przekazano 18 października 2018 r. (termin 31 sierpnia 2018 r.), a raport z zadania 3.3 przekazano 30 listopada 2019 r. (termin 30 września 2019 r.). Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *raport 1.6 był opóźniony ze względu na opóźnienie budowy stanowiska badawczego systemu laserowego, natomiast w przypadku raportu 3.3 prace badawcze zostały zrealizowane, ale raport ze względów administracyjnych został zatwierdzony i dostarczony w terminie późniejszym.*

(akta kontroli: tom 2 str. 739-754)

Zakładane we wniosku o dofinansowanie Projektu TechLaser wskaźniki produktu (za wyjątkiem wskaźnika inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw) zostały osiągnięte, w tym dotyczące liczby zrealizowanych prac B+R oraz liczby przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie. Zrealizowano również wskaźniki rezultatu bezpośredniego dotyczące wzrostu zatrudnienia oraz liczby zgłoszeń patentowych – wskaźniki dotyczące liczby wdrożonych wyników prac B+R oraz przychodów z ich wdrożenia były w trakcie realizacji (do wykonania w okresie trwałości Projektu). Ponadto osiągnięto zakładane wskaźniki naukowo-technologiczne.

(akta kontroli: tom 1 str. 618; tom 2 str. 719-734, 755-758, 841-857, 885-888)

W BRYK nie ustalono pisemnej procedury monitorowania i weryfikowania osiąganych w Projekcie rezultatów oraz zakresu realizacji zadań badawczych.

Z wyjaśnień Koordynator Projektu TechLaser wynika, że *Przedsiębiorstwo wdrożyło procedurę monitorowania i weryfikowania osiąganych w Projekcie rezultatów. Monitorowanie odbywało się na poziomie realizacji poszczególnych zadań wykonywanych przez wyznaczonych pracowników. Na system monitoringu składały się m. in. następujące elementy: nadzór Kierownika Projektu nad podzespołami, którym powierzono wykonanie określonych zadań badawczych (w ramach nadzoru dokonywano analizy zakresu badań wykonywanych w poszczególnych zadaniach badawczych oraz weryfikowano wyniki w aspekcie osiągnięcia założonych celów); analiza wniosków o płatność, które zawierały dane dotyczące zaawansowania realizacji poszczególnych zadań badawczych i ich zgodność z kosztorysem /harmonogramem wykonania projektu; systematyczne monitorowanie wydatków dokonywanych ze środków Projektu.*

(akta kontroli: tom 2 str. 759-760)

Z dziewięciu kamieni milowych sześć osiągnięto w terminach wyznaczonych w umowie o dofinansowanie Projektu TechLaser, natomiast kamień milowy nr 1 osiągnięto 6 marca 2017 r. (termin 31 grudnia 2016 r.) a kamienie nr 6 i 7 osiągnięto 31 października 2019 r. (termin 30 września 2019 r.). Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *opóźnienie osiągnięcia kamienia milowego nr 1 wynikało z realizacji prac badawczych w 2016 r. w ograniczonym zakresie. Ostrożna realizacja tych prac spowodowane była późnym terminem podpisania umowy o dofinansowanie Projektu. Natomiast w przypadku osiągnięcia kamienia milowego nr 6 i 7, które były związane z realizacją zadania nr 4, opóźnienie wynikało z wydłużenia terminu realizacji tego zadania. Ponadto Koordynator Projektu wyjaśniła, że Przedsiębiorstwo monitorowało osiąganie celów/kamieni milowych w zakresie merytorycznym i czasowym.*

(akta kontroli: tom 2 str. 739-742, 753-754, 759-760)

⁹¹ W WP1 przewidziano siedem raportów, w WP2 sześć, w WP3 trzy, a w WP4 cztery.

⁹² W WP 5.

Ekspert, przeprowadzający kontrolę merytoryczną Projektu TechLaser, rekomendował rozszerzenie zakresu niektórych prac badawczych o możliwość badań procesu obróbki skrawaniem, nowymi narzędziami kształtowanymi metodami laserowymi, innych materiałów obrabianych z grupy materiałów stosowanych w przemyśle lotniczym. Ponadto, ze względu na spiętrzenie pod koniec okresu realizacji projektu ważnych i istotnych poznawczo prac badawczych, rekomendował wydłużenie czasu realizacji Projektu utrzymując bieżący stan jego finansowania.

Na wniosek Przedsiębiorstwa⁹³, NCBR wyraziło zgodę na wydłużenie badań przemysłowych o 9 miesięcy oraz na przesunięcie terminu rozpoczęcia prac rozwojowych o 6 miesięcy. Nie wyraziło natomiast zgody na przedłużenie - do 30 czerwca 2020 r. - okresu kwalifikowalności wydatków, powołując się na Regulamin konkursu, w którym określono, że okres realizacji projektów z grupy programowej B nie może przekraczać 4 lat.

NCBR przyjmując raport nr 3 (za 2018 r) z realizacji Projektu TechLaser poinformowało, że uznało rekomendację Eksperta o przyspieszenie prac badawczych za wdrożoną, z uwagi na zgodę na przesunięcie terminów realizacji WP2, WP3 i WP4.

Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *ze względu na ograniczony czas realizacji projektu nie rozszerzono zakresu prac, a Przedsiębiorstwo dołożyło wszelkich starań, aby pomimo spiętrzenia prac i krótkiego czasu pozostałego do realizacji projektu założone cele i rezultaty zostały osiągnięte.*

(akta kontroli: tom 2 str.261-285, 625-636, 809, 813-815)

2.4. Raportowanie stanu realizacji projektu

BRYK sporządzał, wymagane umową o dofinansowanie Projektu TechLaser, roczne raporty z realizacji zadań. Nie zachowano terminów przekazania do NCBR raportów za 2017 r. (9 kwietnia 2018 r.) oraz za 2019 r. - informacji końcowej (18 kwietnia 2020 r.⁹⁴) Zgodnie z § 12 ust. 5 umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser, raport z realizacji zadań przedkłada się do 31 stycznia każdego roku realizacji Projektu. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *raport za 2017 r. został złożony nieterminowo ze względu na zmianę kierownika merytorycznego Projektu, pilnych wyjazdów służbowych osób upoważnionych do składania oświadczeń w imieniu Beneficjenta, a także zaangażowania osób decyzyjnych w Przedsiębiorstwie w proces budowy i oddanie do użytku nowego zakładu produkcyjnego. Natomiast raport – informacja końcowa złożono po zakończeniu realizacji Projektu, w okresie nanoszenia korekt i uzgodnień wniosku ostatecznego o płatność, w celu uwzględnienia wszystkich informacji dotyczących realizowanych prac B+R, które trwały do końca grudnia 2019 r.*

Beneficjent nie występował o zmianę terminu dostarczenia raportów, natomiast składał wyjaśnienia dotyczące opóźnienia dostarczenia raportów.

(akta kontroli: tom 2 str. 739-754, 807-812)

Przedsiębiorstwo skorygowało raporty roczne za 2016 i 2017 r. po zgłoszonych przez NCBR uwagach⁹⁵. Po analizie raportu za 2017 r. Ekspert przedstawił opinię, że etap projektu/zadania (śródkresowa ocena) nie został zrealizowany rekomendując przerwanie realizacji projektu. Wskazał m. in., że: nie osiągnięto wszystkich zamierzonych w umowie rezultatów; WP1 nie zostało zakończone i nie przedstawiono lub przedstawiono częściowo wyniki zadań od 1.2 do 1.6; nie przedstawiono stopnia realizacji WP2, WP3 i WP4 (stwierdzono „w toku”). BRYK przedstawił odpowiedź na opinię Eksperta zawierającą szczegółowe informacje na

⁹³ Wniosek o wprowadzenia aneksu nr 5 do umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser, w którym powołano się na opóźnienia w realizacji poszczególnych badań, zgłoszone NCBR oraz na rekomendacje eksperta.

⁹⁴ Bez podpisu, z uzupełnionym podpisem 1 września 2020 r.

⁹⁵ O skorygowanie błędów formalnych i skrócenie opisu prac do raportu za 2016 r. oraz o skrócenie opisu prac do raportu za 2017 r.

temat zrealizowanych prac z odniesieniem się do poszczególnych uwag Eksperta oraz wyjaśnił, że informacje te zostały uwzględnione w raporcie rocznym przekazanym NCBR. W związku z tym, że zawartość tego raportu znacznie przekraczała objętość regulaminową, dokonano jego edycji, podczas której usunięto szczegółowe kwestie.

NCBR przyjął raporty roczne za 2016, 2017 i 2018 r., a pismem z 22 grudnia 2020 r. poinformowało BRYK, że po przeanalizowaniu złożonej informacji końcowej uznało Projekt TechLaser za zrealizowany pod względem merytorycznym i finansowym.

BRYK nie informował NCBR o niemożności realizacji Projektu TechLaser.

(akta kontroli: tom 2 str. 739-754, 761-812, 839)

Zweryfikowano przekazywane do NCBR raporty roczne za 2016 i 2018 oraz końcowy w zakresie efektów naukowych i materialnych Projektu TechLaser. Powyższe raporty zawierały prawdziwe dane, za wyjątkiem niewielkich różnic (nieprzekraczających 10%) dotyczących wykazanego wkładu własnego w raportach za 2016 i 2018. Koordynator Projektu wyjaśniła, że *ww. rozbieżności wynikały z błędnego naliczenia wkładu własnego. Na koniec realizacji Projektu wszystkie rozbieżności zostały skorygowane.*

(akta kontroli: tom 1 str. 618; tom 2 str. 739-742, 755-758, 816-884)

Ekspert przeprowadzając kontrolę merytoryczną Projektu TechLaser ustalił, że Projekt realizowano zgodnie z zawartą umową i wnioskiem o dofinansowanie. Stwierdził realizację zakresu rzeczowego oraz finansowego zgodnego z wnioskiem o dofinansowanie. Potwierdził budowę narzędzia laserowego oraz zgodność urządzenia z założeniami wniosku o dofinansowanie. Ustalił, że realizowano wymogi dotyczące promocji i prawidłowo rozliczano wydatki Projektu.

(akta kontroli: tom 2 str. 625-636)

Technologie opracowane w Projekcie TechLaser zostały zaprezentowane w ramach demonstratorów składających się z modeli (makiet) wytworzonych narzędzi, wyrobu lotniczego (konstrukcji lotniczej z materiałów stopów lekkich, elementu silnika lotniczego wykonanego z nadstopów). Demonstratory nie były wykorzystywane do celów komercyjnych, a beneficjenci nie uzyskali z tego tytułu korzyści.

(akta kontroli: tom 2 str. 879-884)

W wyniku realizacji Projektu TechLaser opracowana została technologia wytwarzania narzędzi z wykorzystaniem technik laserowych. Z wyjaśnień Koordynatora Projektu TechLaser wynika, że powyższa technologia pozwala na wykonanie narzędzi niemożliwych do wykonania innymi technikami. BRYK dokonało zgłoszenia patentowego⁹⁶ wynalazku „Sposób kształtowania makro i mikrogeometrii ostrzy narzędzi skrawających stosowanych w procesach obróbki skrawaniem metali”. Wyniki Projektu TechLaser były rozpowszechniane za pośrednictwem sześciu publikacji naukowych⁹⁷ oraz podczas konferencji, która odbyła się w Łańcucie. Ponadto, w ramach informacji marketingowej, w dzienniku ogólnokrajowym⁹⁸ ukazał się wywiad z Przedsiębiorcą, dotyczący Projektu. Koordynator Projektu TechLaser poinformowała, że *BRYK planuje kolejne działania*

⁹⁶ Zgłoszenie nr P.435523 z 30 września 2020 r.

⁹⁷ D. Wysiński, M. Grabowski, P. Lipiec, Design of instrumentation and software for precise laser machining oraz D. Wysiński, R. Ostrowski, M. Zwolak, W. Bryk, Laser beam machining of polycrystalline diamond for cutting tool manufacturing, w: AIP Conference Proceedings tom 1896 (2017), s. 180008-1-180008-6 i 180007-1-180007-6; D. Wysiński, M. Grabowski, P. Lipiec, Some aspects of precise laser machining – Part 1: Theory oraz M. Grabowski, D. Wysiński, R. Ostrowski, Some aspects of precise laser machining – Part 2: Experimental w: AIP Conference Proceedings tom 1960 (2018), s. 060007-1-060007-6 i 060003-1-060003-6; D. Wysiński, Some aspects of optical instrumentation desing for precise laser machining, w: AIP Conference Proceedings tom. 2017 (2018), s. 020033-1-020033-6; D. Wysiński, W. Bizoń, K. Miernik, Electrodischarge Drilling of Micromachines in. c-BN, w: Micromachines tom. 11 (2020), s. 1-11.

⁹⁸ „Narzędzia na miarę XXI wieku”; Dziennik Gazeta Prawna; 23-25 czerwca 2017 r.

promocyjne poprzez udział w targach branżowych oraz konferencjach naukowych. Dodatkowo Przedsiębiorstwo przedstawiało swoją ofertę w trakcie spotkań z nowymi lub obecnymi odbiorcami, podczas rozmów handlowych. Efektem tych działań jest zainteresowanie odbiorców składaniem nowych zamówień na produkty, co wpływa pozytywnie na wzrost konkurencyjności firmy BRYK. Obecnie BRYK posiada 97 aktywnych klientów w grupie submarki BRYK Advanced TechTools (branży metalowej)⁹⁹. Przedsiębiorstwo skupia się na ciągłym rozwoju technologii wytwarzania narzędzi, a potencjał technologiczny jakim dysponuje pozwolił na nawiązanie współpracy w zakresie konstrukcji i produkcji narzędzi z firmą [...] ¹⁰⁰ oraz [...]. Ponadto Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że na skutek realizacji Projektu ERKO, w oparciu o wyniki prac badawczych, została wdrożona technologia obróbki usuwania materiału w procesie wytwarzania części lotniczych z nadstopów z wykorzystaniem wysokociśnieniowego podawania płynu chłodniczego. Technologia ta została wdrożona do produkcji seryjnej małogabarytowych detali lotniczych, produkowanych z ultra twardych materiałów. W technologii wykorzystano nowe rozwiązania, które powstały na skutek realizacji Projektu, w tym objęty zgłoszeniem patentowym wynalazku: przyrząd tokarski mocujący¹⁰¹. ERKO w komunikacji z odbiorcami detali lotniczych¹⁰² opracowało ramowy program wdrożenia produkcji seryjnej detali lotniczych z wykorzystaniem wyników prac B+R Projektu TechLaser¹⁰³.

W 2020 r. zawarta została umowa¹⁰⁴ o dofinansowanie projektu „Wdrożenie wyników prac B+R programu sektorowego INNOLOT w firmie ERKO”. Projekt ten dotyczył zakupu maszyn niezbędnych do wdrożenia nowej technologii produkcji seryjnej małogabarytowych detali lotniczych do silników samolotowych¹⁰⁵.

(akta kontroli: tom 2 str. 885-892)

Przedsiębiorstwo różnicowało realizowane projekty, prowadząc odrębną dokumentację i ewidencję księgową. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *Przedsiębiorstwo realizowało odrębne projekty z odrębnymi celami i efektami. Efektem były różne technologie, demonstratory. Projekty w żaden sposób nie pokrywały się merytorycznie ani finansowo.*

(akta kontroli: tom 2 str. 306-316, 343-349, 893)

BRYK przesyłał do NCBR, w systemie SL, zbiorcze wnioski o płatność utworzone na podstawie złożonych wniosków częściowych konsorcjantów. W zakresie merytorycznym członkowie konsorcjum przygotowywali raporty, dotyczące poszczególnych zadań i przedkładali do lidera konsorcjum. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *przedkładane przez konsorcjantów dane były weryfikowane i uwzględniane w przekazywanych NCBR wnioskach i raportach. w siedzibach wykonawców odbywały się spotkania w celu weryfikowania informacji przekazywanych przez konsorcjantów oraz monitorowania postępu prac.*

Badaniem objęto trzy wnioski o płatność, tj. nr 6¹⁰⁶, 11¹⁰⁷ oraz 16¹⁰⁸. Zamieszczone w ww. wnioskach informacje o poniesionych wydatkach w ramach kosztów kwalifikowanych (postępu prac oraz kwoty wydatków ogółem objętych wnioskiem)

⁹⁹ [...]

¹⁰⁰ [...]

¹⁰¹ Zgłoszenie nr P.431565 z 22 października 2019 r.

¹⁰² [...]

¹⁰³ A także w spójności z systemem zarządzania jakością AS/EN 9100 i ISO 14100 sektora lotniczego.

¹⁰⁴ Umowa nr RPPK.01.04.01-18-0192/20 z 29 grudnia 2020 r.

¹⁰⁵ <https://erko.pl/wdrozenie-wynikow-prac-br-programu-sektorowego-innolot-w-firmie-erko/>.

¹⁰⁶ Wniosek nr POIR.01.02.00-00-0008/15-006-04 za okres od 13 maja 2017 r. do 25 września 2017 r., sporządzony na podstawie częściowych wniosków o płatność złożonych przez BRYK, ERKO, U-Tech.

¹⁰⁷ Wniosek nr POIR.01.02.00-00-0008/15-011-04 za okres od 9 września 2017 r. do 13 marca 2018 r., sporządzony na podstawie częściowych wniosków o płatność złożonych przez BRYK, ERKO.

¹⁰⁸ Wniosek nr POIR.01.02.00-00-0008/15-016-03 za okres od 13 marca 2017 r. do 14 sierpnia 2019 r., sporządzony na podstawie częściowych wniosków o płatność złożonych przez BRYK, ERKO, U-Tech.

były zgodne z danymi wykazanymi w częściowych wnioskach o płatność przekazanych przez konsorcjantów, a także z danymi wynikającymi z ich ewidencji księgowej.

W ww. wnioskach wykazano prawidłowe koszty amortyzacji, które ujęto w ewidencji księgowej Projektu TechLaser. Ponadto w ramach szczegółowej kontroli wybranych wydatków, w tym na wynagrodzenia¹⁰⁹ stwierdzono, że wydatki te zostały prawidłowo wykazane w odpowiednich wnioskach o płatność.

(akta kontroli: tom 2 str. 365-369, 893, 896-898)

BRYK gromadził i archiwizował dokumentację dotyczącą realizacji Projektu potrzebną do przeprowadzenia ewaluacji, w tym także dostarczoną przez członków konsorcjum.

(akta kontroli: tom 2 str. 893)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przy dostawie elementów II części składowych systemu laserowego:

- przekazanie Wykonawcy zaliczki w wysokości 42,5 tys. euro po upływie ponad miesiąca od terminu ustalonego w umowie na ich dostawę.
- uregulowanie płatności końcowej w wysokości 42,5 tys. euro po ponad 17 miesiącach od terminu ustalonego w umowie na ich dostawę.

W § 2 ust. 4 lit. „a” i „b” umowy sprzedaży nr UM-2/2018/TechLaser z dnia 13 kwietnia 2018 r. Przedsiębiorca zobowiązał się uregulować zaliczkę w ciągu 14 dni od dnia podpisania umowy, tj. do 27 kwietnia 2018 r., a płatność końcową w ciągu 14 dni od podpisania protokołu dostawy (6 lipca 2018 r.), tj. do 20 lipca 2018 r.

Zaliczkę przekazano 5 czerwca 2018 r. Dostawa ww. części składowych systemu laserowego nastąpiła 6 lipca 2018 r. W § 3 ust. 1 powyższej umowy wskazano, że warunkiem terminowej dostawy urządzenia jest terminowy wpływ zaliczki. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *BRYK w 2018 r. organizował przeprowadzkę ze starej siedziby w Kraczkowej do obecnej w Jasionce. Wiązało się to z transportem całej infrastruktury maszynowej. Ze względu na reorganizację funkcjonowania firmy beneficjent przeoczył termin realizacji zapłaty.*

Płatność końcową uregulowano 30 grudnia 2019 r. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *po odebraniu przedmiotu zamówienia, w trakcie jego użytkowania dokonano zgłoszenia reklamacyjnego w zakresie funkcjonowania jednego elementu. W związku z tym wstrzymano płatność. Po usunięciu usterek zamawiający przeoczył brak płatności, a wykonawca jej nie monitorował. Zamawiający dokonał zapłaty 30 grudnia 2019 r. po szczegółowej weryfikacji poniesionych kosztów w ramach projektu i stwierdzenia braku tej płatności.*

Ustalono, że zgłoszenia reklamacyjnego dokonano w dniu 17 sierpnia 2018 r., tj. po terminie płatności określonym w umowie. Z tytułu opóźnienia ww. płatności nie zapłacono odsetek.

(akta kontroli: tom 2 str. 388-395, 396-398, 414-415)

2. Cztery przypadki regulowania zobowiązań za wykonanie zadań badawczych po terminach ustalonych w umowach na ich wykonanie.

¹⁰⁹ Opisanej w pkt 2.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

W § 2 ust. 2 umowy nr M-6/771/2016/P, zawartej z PK w dniu 22 grudnia 2016 r. Przedsiębiorca zobowiązał się regulować płatności w ciągu 14 dni od daty otrzymania faktury. Fakturę na kwotę netto 50 tys. zł¹¹⁰ uregulowano 26 lipca 2017 r., tj. po 16 dniach po terminie, płacąc odsetki z tego tytułu w kwocie 0,3 tys. zł, które nie stanowiły kosztów kwalifikowalnych Projektu. Fakturę na kwotę netto 225 tys. zł¹¹¹ uregulowano 28 listopada 2017 r., tj. po półtora miesiąca po terminie płatności, nie płacąc odsetek.

W pkt 6.2 umowy zawartej z CEREL w dniu 16 marca 2017 r. Przedsiębiorca zobowiązał się regulować zobowiązania w ciągu 21 dni po zaakceptowanym protokole realizacji zadań. Faktury, każda na kwotę netto 50 tys. zł¹¹², uregulowano odpowiednio: 5 grudnia 2018 r., tj. po półtora miesiąca po terminie płatności, nie płacąc odsetek oraz w ratach od 8 do 19 marca 2019 r., tj. po trzech miesiącach po terminie płatności, nie płacąc odsetek.

Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *ww. opóźnienia spowodowane były przygotowaniem procesu przeprowadzki siedziby BRYK z Kraczkowej do Jasionki oraz związane z tym zaangażowanie kluczowego personelu, który przeoczył terminowość zapłaty.*

(akta kontroli: tom 2 str. 435-438, 448-454, 462-467, 475-482, 501-512, 580, 894-895)

3. Przekazanie do NCBR dwóch raportów potwierdzających wykonanie zadań badawczych po terminie ustalonym w umowie o dofinansowanie Projektu TechLaser. Raport z realizacji zadania 1.6 przekazano 18 października 2018 r. a raport 3.3 przekazano 30 listopada 2019 r. w sytuacji, gdy w umowie o dofinansowanie Projektu określono termin ich przekazania odpowiednio: do 31 sierpnia 2018 r. i 30 września 2019 r. Przedsiębiorca, na podstawie § 3 ust. 1 pkt 1 umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser, zobowiązany był realizować Projekt zgodnie umową i jej załącznikami. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *raport 1.6 był opóźniony ze względu na opóźnienie budowy stanowiska badawczego systemu laserowego, natomiast w przypadku raportu 3.3 prace badawcze zostały zrealizowane, ale raport ze względów administracyjnych został zatwierdzony i dostarczony w terminie późniejszym*

(akta kontroli: tom 2 str. 137-159, 297-301, 739-742)

4. Osiągnięcie trzech kamieni milowych po terminach ustalonych w umowie o dofinansowanie Projektu. Kamień milowy nr 1 „Badanie cięcia i formowania laserowego materiałów ultratwardych” osiągnięto 6 marca 2017 r., a kamień nr 6 „Wdrożenie innowacyjnej technologii profilowania ściernic z wykorzystaniem ultratwardych materiałów w maszynie CNC” i nr 7 „Proces komputerowej symulacji i optymalizacji obróbki części lotniczych” osiągnięto 31 października 2019 r. w sytuacji, gdy we wniosku o dofinansowanie - stanowiącym załącznik do umowy o dofinansowanie Projektu - określono termin ich osiągnięcia odpowiednio: do 31 grudnia 2016 r. (kamień milowy nr 1) i do 30 września 2019 r. (kamień milowy nr 6 i 7). Przedsiębiorca, na podstawie § 3 ust. 1 pkt 1 umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser, zobowiązany był realizować Projekt zgodnie umową i jej załącznikami. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *opóźnienie osiągnięcia kamienia milowego nr 1 wynikało z realizacji prac badawczych w 2016 r. w ograniczonym zakresie. Ostrożna realizacji tych prac spowodowane była późnym terminem podpisania umowy o dofinansowanie Projektu. Natomiast w przypadku osiągnięcia*

¹¹⁰ Fakturę dostarczono 26 czerwca 2017 r.

¹¹¹ Fakturę dostarczono 29 września 2017 r.

¹¹² Fakturę z 28 września 2018 r. wystawiono na podstawie protokołu z realizacji zadań sporządzonego 27 września 2018 r. (na fakturze wskazano termin jej płatności 30 października 2018 r.), a fakturę z 30 listopada 2018 r. wystawiono na podstawie protokołu z 29 listopada 2018 r. (na fakturze wskazano termin płatności 21 grudnia 2018 r.).

kamienia milowego nr 6 i 7, które były związane z realizacją zadania nr 4, opóźnienie wynikało z wydłużenia terminu realizacji tego zadania. Ponadto Koordynator Projektu wyjaśniła, że Przedsiębiorstwo monitorowało osiągnięcie celów/kamieni milowych w zakresie merytorycznym i czasowym.

(akta kontroli: tom 2 str. 107-108, 137-159, 739-742, 753-754)

5. Przekazanie do NCBR dwóch raportów rocznych po terminach ustalonych w umowie o dofinansowanie Projektu. Raport roczny za 2017 r. przekazano 9 kwietnia 2018 r., a raport za 2019 r. – informację końcową przekazano 18 kwietnia 2020 r.¹¹³ w sytuacji, gdy zgodnie z § 12 ust. 5 umowy o dofinansowanie Projektu TechLaser, raport z realizacji zadań przedkłada się do 31 stycznia każdego roku realizacji Projektu. Przedsiębiorca, na podstawie § 3 ust. 1 pkt 1 ww. umowy, zobowiązany był realizować Projekt zgodnie umową. Koordynator Projektu TechLaser wyjaśniła, że *raport za 2017 r. został złożony nieterminowo ze względu na zmianę kierownika merytorycznego Projektu, pilnych wyjazdów służbowych osób upoważnionych do składania oświadczeń w imieniu Beneficjenta, a także zaangażowania osób decyzyjnych w Przedsiębiorstwie w proces budowy i oddanie do użytku nowego zakładu produkcyjnego. Natomiast raport – informacja końcowa złożono po zakończeniu realizacji Projektu, w okresie nanoszenia korekt i uzgodnień wniosku ostatecznego o płatność, w celu uwzględnienia wszystkich informacji dotyczących realizowanych prac B+R, które trwały do końca grudnia 2019 r.*

(akta kontroli: tom 2 str. 739-742, 748, 753-754, 810-811)

IV. Uwagi i wnioski

Mając na względzie fakt, że oba badane Projekty zostały zrealizowane w całości, Najwyższa Izba Kontroli, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, odstępuje od formułowania uwag i wniosków.

¹¹³ Bez podpisu, z uzupełnionym podpisem 1 września 2020 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 31 sierpnia 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

Kontroler
Marek Sikora
specjalista k. p.

/-/

/-/